

Domácí násilí páchané na mužích: mýty a stereotypy

Alena Březovská

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena BŘEZOVSKÁ**
Osobní číslo: **H10011**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Domácí násilí páchané na mužích: mýty a stereotypy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti domácího násilí, domácího násilí páchaného na mužích a genderových stereotypů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu pomocí dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BURIÁNEK, Jiří et al. Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-914-6.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANEBOVÁ, Radka. Sociální problémy z aspektu gender. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-512-6.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Jurčíková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

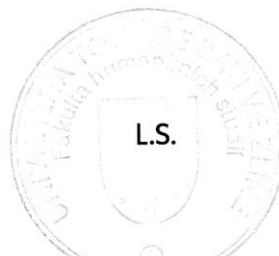
30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 12. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2013

.....Buzonska'.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá domácím násilím, které je pácháno na mužích a genderovými stereotypy. V teoretické části popisuje znaky a příčiny domácího násilí a také se zaměřuje na domácí násilí v České republice. Dále specifikuje muže jako oběti domácího násilí a ženy jako násilné osoby. Objasňuje pojmy genderový stereotyp, předsudek, postoj a popisuje mýty spojené s domácím násilím na mužích. Praktická část se zabývá kvantitativním výzkumem, kdy pomocí dotazníkového šetření zkoumá mýty a stereotypy spojené s problematikou domácího násilí na mužích ve společnosti.

Klíčová slova: domácí násilí, oběť, násilná osoba, prevence, gender, stereotyp, mýtus, postoj, předsudek.

ABSTRACT

This thesis deals with the domestic violence against men and gender stereotypes. In theoretical part defines characters and causes of domestic violence and it focuses on the domestic violence in the Czech Republic as well. It also specifies men as victims of domestic violence and women as violence persons. It explains concepts as a gender stereotype, a prejudice and an attitude and describes myths associated with the domestic violence against men. The practical part includes the quantitative research, where using the questionnaire examines the myths and stereotypes about domestic violence against men in society.

Keywords: domestic violence, victim, violence person, prevention, gender, stereotype, myth, attitude, prejudice.

Poděkování

Mé poděkování patří paní Mgr. Janě Jurčíkové za metodickou pomoc při vypracovávání této bakalářské práce, za její cenné rady a konstruktivní připomínky.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 FENOMÉN DOMÁCÍHO NÁSILÍ	11
1.1 ZNAKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	12
1.2 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	14
1.3 CYKLICKÁ TEORIE NÁSILÍ.....	16
1.4 DOMÁCÍ NÁSILÍ V ČR.....	17
2 DOMÁCÍ NÁSILÍ PÁCHANÉ NA MUŽÍCH	19
2.1 MUŽI JAKO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	20
2.2 ŽENY JAKO NÁSILNÉ OSOBY	22
2.3 PREVENCE NÁSILÍ NA MUŽÍCH	24
3 GENDEROVÉ STEREOTYPY O DOMÁCÍM NÁSILÍ NA MUŽÍCH	26
3.1 TERMINOLOGICKÁ DETERMINACE POJMU POSTOJ, PŘEDSUDEK, STEREOTYP	27
3.2 GENDEROVÉ STEREOTYPY	28
3.3 MÝTY SPOJENÉ S DOMÁCÍM NÁSILÍM NA MUŽÍCH	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 REALIZACE VÝZKUMU	33
4.1 STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO CÍLE	33
4.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	33
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	34
4.4 METODA SBĚRU DAT	34
5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	36
5.1 SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ A VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	38
5.2 SHRNUÍ.....	49
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM TABULEK	55
SEZNAM GRAFŮ	56
SEZNAM PŘÍLOH	57

ÚVOD

V současné době se stále více laická veřejnost i odborníci začínají zabývat problematikou domácího násilí. Tento fenomén se ve společnosti vyskytuje již řadu let. Okolí se k němu nestaví lhostejně, jak tomu bývalo dříve, ale uvědomuje si jeho existenci a následky. Také se pomalu překonávají mýty a předsudky o domácím násilí, například, že se tento jev vyskytuje pouze u sociálně slabých rodin, že v dobře fungující rodině přece nemá své místo.

Můžeme si povšimnout, že značná pozornost se věnuje nejen ženám jako obětem domácího násilí, ale i mužům nebo seniorům jako skupině ohrožené domácím násilím. První výzkumná šetření, která se zaměřují na domácí násilí páchané na mužích, probíhala v 70. letech. Další výzkumy byly realizovány v roce 1996 v Anglii, ve Skotsku v roce 2000. Mezi první snahy o zmapování situace v České republice patří výzkumy v 90. letech. Jisté informace získáváme z průzkumu agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris a. s. z roku 2001, která o pět let později realizovala další empirické šetření srovnávající výsledky předchozího výzkumu. Ukazuje se, že informovanost o problematice domácího násilí se zlepšila. Avšak poučenost o tom, jak na tento jev reagovat, je i nadále špatná. Pozitivní skutečností sledujeme, že mýty o násilných osobách postupem času mizí. Nicméně mýty o typické oběti se v průběhu doby spíše upevňují.

Především v souvislosti problematiky domácího násilí na mužích můžeme nalézt stereotypy a předsudky spojené s tímto tématem. Dosud část populace nepřipouští, že by k násilí na mužích mohlo docházet a ženy by vystupovaly v roli násilné osoby. To se rovněž stalo důvodem pro výběr tématu bakalářské práce. Cílem této práce je tedy zjistit všeobecné povědomí veřejnosti o domácím násilí páchaném na mužích, rozpoznat a identifikovat genderové stereotypy a mýty o domácím násilí na mužích.

Teoretická část bakalářské práce popisuje fenomén domácího násilí, jeho znaky a příčiny. Zaměřuje se na cyklickou teorii násilí a také výskyt domácího násilí v České republice. Dále se zabývá domácím násilím na mužích, specifikuje muže jako oběti domácího násilí a ženy jako násilné osoby. Neopomíná ani prevenci násilí na mužích, které věnujeme zvláštní pozornost. Objasňuje pojmy jako postoj, předsudek a stereotyp a konkrétněji genderový stereotyp. Identifikuje mýty, které má široká veřejnost spojeny právě s touto problematikou.

Praktická část se zabývá kvantitativním výzkumem, kdy pomocí dotazníkového šetření zkoumá mýty a stereotypy spojené s problematikou domácího násilí na mužích ve společnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FENOMÉN DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Otázka domácího násilí již po několik let není v České republice tabuizována. Víme, že k domácímu násilí dochází, a to jak mezi partnery, tak i k násilí na dětech. Pro identifikaci domácího násilí nejprve determinujeme pojmy související s tímto tématem a vymezíme samotný termín domácí násilí. Samozřejmě, že terminologie v celé oblasti domácího násilí není jednotná a autoři pojmy definují různě.

První problém představuje již samotný pojem násilí (violence), resp. obvykle užívané synonymum týrání/zneužívání (abuse). Rozlišujeme mezi úzkou definicí, jež se omezuje pouze na fyzické násilí, a širokou definicí, která násilí pojímá jako jakýkoli čin poškozující oběť. Pojetí násilí v širším slova smyslu zahrnuje mimo fyzické násilí i další formy, které lze shrnout pod násilí psychické, sexuální a ekonomické. Z konkrétních prostředků zde můžeme zařadit například používání donucení, hrozeb, zastrašování, citového týrání včetně ponižování, sociální izolace od rodiny a přátel prostřednictvím neustálé kontroly a projevů žárlivosti, scén, zlehčování vlastní viny nebo obviňování druhého, používání dětí jako „rukojmích“ nebo omezování přístupu k finančním zdrojům. (Buriánek et al., 2006, s. 12)

Pojmy domácí násilí (domestic violence) a násilí v rodině (family violence) představují nejširší pohled zahrnující kromě násilí mezi manžely také násilí vůči dětem, starším členům rodiny, násilí mezi sourozenci a někdy i vůči domácím zvířatům. Vedle těchto pojmů se objevuje označení partnerské násilí (partner violence), resp. násilí v intimním vztahu (intimate partner violence), které se soustřeďuje již výhradně na vztah mezi intimními partnery. Původní zaměření na manželský pár se zase postupně rozšířilo i na nesezdaná soužití a později i na páry homosexuální. (Buriánek et al., 2006, s. 13)

Násilí mezi partnery vzniká v intimním vztahu, kde existují různé vazby, partneři sdílejí společné soukromí a tato vázanost často eliminuje běžné sociální zábrany. Avšak partnerský vztah by měl sloužit jako opora a emoční zázemí, proto má jeho zneužití závažné důsledky. Cílem násilí je týrání a pokoření partnera, který je v tomto kontextu zbaven lidské důstojnosti a osobního bezpečí, a jehož utrpení se stává zdrojem uspokojení pachatele. Agrese vůči partnerovi není jen prostředkem k uvolnění napětí, ale zejména způsobem získání nadvlády a potvrzení vlastní moci. (Vágnerová, 2004, s. 634)

Jelikož nenajdeme pouze jedno vymezení domácího násilí, pro lepší porozumění tomuto termínu uvádíme jeho tři definice.

„Domácí násilí tedy představuje násilí, jež se děje mezi osobami sdílejícími společnou domácnost, a to bez ohledu na to, zda jsou či nejsou spojeni příbuzenskými vztahy (sňatkem a/nebo pokrevními vazbami).“ (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 25)

„Domácí násilí je definováno jako fyzické, psychické anebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti.“ (Čírtková, Vitoušová et al., 2007, s. 108)

„Domácí násilí je fyzické, psychické, sexuální či ekonomické násilí mezi blízkými osobami žijícími společně v jedné domácnosti. Domácí násilí zahrnuje všechny formy fyzického, psychického, sexuálního a ekonomického násilí, pro které je charakteristické opakování, dlouhodobost a zvyšující se tendence jednotlivých incidentů.“ (Úlehlová et al., 2009, s. 11)

Ztotožňujeme se s definicí dle Úlehlové, která pojímá domácí násilí nejen jako fyzické a psychické násilí, ale také ekonomické a sexuální násilí. Z výše uvedených definic domácího násilí můžeme rozpoznat určité znaky domácího násilí. Můžeme zde zařadit opakování, které zmiňují autorky Čírtková, Vitoušová, ale i Úlehlová. Mezi další znaky domácího násilí patří dlouhodobost, zvyšující se tendence jednotlivých incidentů ale i skutečnost, že k domácímu násilí dochází v soukromí mimo kontrolu veřejnosti.

Abychom byli schopni jasně identifikovat domácí násilí, nepostačí nám pouze determinace pojmu domácí násilí. Proto v následující kapitole vymezíme znaky domácího násilí.

1.1 Znaky domácího násilí

Dle Úlehlové et al. (2009, s. 12) je domácí násilí považováno za nebezpečnější oproti jiným formám násilí kvůli okolnostem, za kterých je páčáno. Jedním ze znaků je to, že mezi oběma aktéry, tj. násilnou a ohroženou osobou, existuje intimní vztah. Za další znak můžeme považovat to, že se násilí odehrává v prostředí domova, který tak ztrácí svoji základní funkci, a to zajištění bezpečí. Důsledky na psychickou stránku ohrožené osoby jsou více devastující než v případě, když je agresivní útok veden neznámou osobou. Pod psychickým nátlakem násilné osoby na oběť nezřídka vzniká ambivalentní vztah, kdy se motivace ohrožené osoby k potrestání agresora mění a ohrožená osoba dlouho věří v polepšení násilného partnera.

Přestože se v rodině vyskytne nějaký násilný incident, nemusí nutně jít o domácí násilí. Aby se jednalo o domácí násilí, musí být naplněny všechny čtyři definiční znaky domácího násilí. Jestliže některý ze znaků chybí, mluvíme o jiné podobě rodinného problému, než je

domácí násilí. Pravděpodobně bude ale chybějící znak brzy doplněn a proces domácího násilí odstartován. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 37)

Čírtková, Vitoušová et al. (2007, s. 108 – 110) popisují čtyři znaky domácího násilí:

1. Opakování a dlouhodobost násilí. O domácím násilí se říká, že se jedná o násilí na pokračování. To znamená, že to není jednorázový incident, byť se závažnými následky. Avšak ten může být projevem začínajícího domácího násilí.

2. Eskalace, tendence ke stupňování intenzity a četnosti násilí. Domácí násilí začíná psychickým násilím, nejprve formou útoků vedených proti lidské důstojnosti, později proti zdraví a mohou vyústit v útoky proti lidskému životu. Ve stadiu útoků proti lidské důstojnosti bývá často přítomna také chronická žárlivost. Mezi rizikové faktory rychlé eskalace násilí patří nadužívání alkoholu nebo jiná závislost na straně násilné osoby. Pokud není domácí násilí v raném stadiu rozpoznáno a ohrožená osoba nevyhledá pomoc, začne se stupňovat a pokračovat ve formě násilí fyzického, směřuje proti lidskému zdraví a životu.

3. Jasně a neměnitelné role aktérů, na jedné straně stojí násilná osoba, na druhé straně osoba ohrožená. Domácím násilím nejsou spor ani hádka nebo rvačka, i když se může jednat o opakované, dlouhodobé a eskalující projevy násilí. Násilí se totiž dopouštějí obě strany, jejich postavení je rovnocenné nebo se jejich role střídají. Domácí násilí je násilím, ke kterému dochází mezi osobami ve vztahu a kde jsou důležitým znakem jasně role. Vždy je jedna osoba týrána, tj. je osobou ohroženou a na druhé straně stojí osoba, která ubližuje, tj. je osobou násilnou.

4. Místem, kde k násilí dochází, je společná domácnost, přesněji privát. Tendence páchat domácí násilí je většinou vždy spojena se snahou skrýt toto násilí před společenskou kontrolou. To však bývá spojeno s nedostatkem svědků a důkazů. Domácí násilí jsme ale schopni odlišit od rodinných krizí a incidentů přímým dotazováním. Klíčové jsou dotazy na psychické, fyzické a ekonomické násilí. Ptáme se na startér násilí, opakování násilí a pocity a situaci oběti.

Nyní, kdy jsme identifikovali znaky domácího násilí, se v další podkapitole zaměříme na kauzalitu domácího násilí, tedy proč se násilné osoby domácího násilí dopouští. Zabývat se budeme také teoriemi vysvětlujícími příčiny násilí, a to zejména jednofaktorovými a multifaktorovými přístupy.

1.2 Příčiny domácího násilí

Domácí násilí žije v teorii a praxi zhruba 40 let, avšak otázka po jeho příčinách je stále otevřená. V poslední době se můžeme setkat s názory, že různé formy domácího násilí mohou mít různé příčiny. Přesto se v praxi objevují jednoduchá tvrzení a mýty. (Čírtková, 2008, s. 40)

Odborníci nachází příčinu domácího násilí obvykle v přílišné intenzitě emocí mezi blízkými členy rodiny, u nichž se mísí často láska a nenávisť. Averse, animozity a konflikty, jež propuknou v domácnosti, mohou vést k větším problémům než v kterémkoli jiném společenství. Svoji roli nepochybně hraje přežívání různých stereotypů v rodinách, tabu, mýtů o nedotknutelnosti soukromí aj. (Králičková et al., 2011, s. 7)

Uvádíme tři nejčastější mýty o kauzalitě domácího násilí:

- 1. mýtus: První mýtus považuje za příčinu domácího násilí „špatnou“ reakci oběti na počátky násilí (tedy, že si oběť nechá násilí líbit). Hledá příčinu v oběti, která není schopná si s násilím poradit. Z odborného hlediska je tato úvaha tedy mírně řečeno polemická.
- 2. mýtus: Dalším mýtem je tolerance, až nulová reakce společnosti v souvislosti s kauzalitou domácího násilí. I toto tvrzení je ale chybné, protože facilitující okolnost je zaměňována za příčinu a odpovědnost je z násilné osoby přenášena na společnost.
- 3. mýtus: Třetí mýtus odkazuje na kopírování agresivních vzorců z původní rodiny, k čemu v konkrétních případech může docházet. Vystává zde ale otázka, „kde se vzalo domácí násilí v původní rodině“. (Čírtková, 2008, s. 40 – 41)

Existují různé teorie pokoušející se vysvětlit příčiny domácího násilí. Nejdříve se budeme zabývat **jednofaktorovými teoriemi**, které se upřednostňovaly dříve a vysvětlují vznik domácího násilí pouze z jednoho hlediska.

Biologicko – genetické teorie. Ty předpokládají existenci predispozic k agresivnímu chování.

Psychologické teorie. Zde převažuje názor, že příčiny násilí tkví v povahových zvláštnotech násilné osoby, v poruše osobnosti. (Úlehlová et al., 2009, s. 17)

Čírtková (2008, s. 41) vnímá domácí násilí jako problém individuální osobnosti, konkrétněji individuálního muže. Za příčiny násilného chování jsou totiž považovány různé poruchy osobnosti a její psychopatologie.

Sociologické teorie. Vnímají domácí násilí podobně jako feministické přístupy, jako produkt „typicky mužské společnosti“. Násilí souvisí s uplatňováním moci ve společnosti.

V současné době jsou spíše preferovány **multifaktorové přístupy** propojující jednofaktorové přístupy do integrujícího modelu. Mezi nejznámější patří Duttonův kauzální model pracující se čtyřmi strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí.

Makrosystémová rovina. Domácí násilí je ve společnosti podporováno a udržováno převládající patriarchální hierarchií hodnot, jež je založena na nadvládě a dominanci mužů. Makrosystém tedy vytváří rámec, příznivé klima, které udržuje potenciál domácího násilí.

Exosystémová rovina. Exosystém představuje širší komunitu lidí, ve které se jedinec pohybuje, životní a sociální okolí. Tudíž exosystémové příčiny zahrnují konkrétní faktory přispívající k rozvoji domácího násilí (např. nezaměstnanost, nižší vzdělanostní úroveň, nedostatek financí).

Mikrosystémová rovina. Reprezentuje rodinnou úroveň. Uvnitř rodiny vznikají situace a okolnosti potencující domácí násilí. Může se jednat například o soukromí rodiny a mechanismy sociální kontroly, předepsané role v rodině, způsob ovlivňování členů rodiny. Partneři totiž znají svá bolavá místa, vědí, jak se navzájem zranit i utěšit, znají své reakce a chování v zátěžových situacích.

Ontogenetická rovina. Jedná se o individuální úroveň, která hledá příčiny domácího násilí v individuálních charakteristikách osoby násilné i ohrožené a zkoumá jejich vzájemné interakce. Předpokládá se, že pachatel prošel specifickým ontogenetickým vývojem, pravděpodobně se naučil díky mechanismům sociálního učení řešit stresující a omezující situace agresivním chováním. (Úlehlová et al., 2009, s. 17 - 18)

Genderová teorie. Tato teorie vzniku domácího násilí se zabývá výhradně domácím násilím páchaným muži na ženách a dává domácí násilí do souvislosti s postavením ženy ve společnosti, s přetrvávajícím patriarchálním modelem rodiny. Vnímá domácí násilí jako jeden z mnoha projevů diskriminace žen. Faktory vzniku násilí jsou celospolečenské, nikoli individuální (pobyt žen na mateřské dovolené, ekonomická závislost na partnerovi, nižší příjmy v zaměstnání, používání ženského těla v reklamě apod.) (Úlehlová et al., 2009, s. 18)

Následující podkapitola se zabývá cyklem domácího násilí, kdy dochází ke střídání jednotlivých fází. Většina autorů zmiňuje obvykle tři fáze cyklu násilí v rodině, i když se můžeme setkat i se čtyřmi fázemi.

1.3 Cyklická teorie násilí

Domácí násilí se zpravidla odehrává v cyklech, a proto je těžké pro oběť násilí vztah ukončit, jedná-li se o partnerské násilí. Po epizodě násilí obvykle následuje období pokání. Agresor svých činů lituje a slibuje, že se jeho chování změní. Snaží se oběť přesvědčit, že v budoucnu bude všechno jiné a prosí o odpuštění. Pokud to oběť akceptuje a zůstane s agresorem, následuje období líbánek, vztah je úžasný a všechno se zdá být na dobré cestě. Po čase se ale napětí začne opět stupňovat, je provázeno dalším násilným incidentem a cyklus se opakuje. Ten může být velmi pomalý, ale také se může opakovat i vícerorát denně. (Conwayová, 2007, s. 61)

„Teorie cyklu násilí reflektuje skutečnost, že mnoho obětí zůstává v násilném vztahu po dlouhou dobu (v některých případech až desítky let) a napomáhá vysvětlení tohoto fenoménu. Společně s teorií naučené bezmoci tvoří část odpovědi na velmi časté otázky laické veřejnosti i odborníků, proč oběť ze vztahu neodejde, proč nepodá na pachatele trestní oznámení či proč se v některých případech vrací zpět k pachateli.“ (Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 36)

O předpokladu, že k násilí dochází v určitém cyklu, se jako první zmiňuje Walkerová (1979, cit. podle Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 36-37) na základě svých studií týraných žen. Tento předpoklad vychází ze zjištění, že k násilí nedochází permanentně a ochota obětí zůstat v násilném vztahu je udržována cyklickým střídáním jednotlivých fází. Ty mohou zahrnovat i relativně klidná období. Teorie vysvětluje proces viktimizace oběti, ale také vznik a rozvoj chování označovaného jako naučená bezmocnost. Conwayová (2008, s. 60) tuto teorii definuje jako situaci, pokud jedinec žije v domácnosti, kde se veškeré komentáře o sobě dozvídá pouze od jedné osoby, je pravděpodobné, že této osobě uvěří. Úlehlová et al. (2009, s. 20 - 21) teorii naučené bezmoci pojímá jako průměr lidského chování, kdy oběť raději vyhoví agresorovi, než aby se bránila, a volí strategii přizpůsobení. Avšak teorii nelze chápat jako jednoznačnou odpověď na otázku: „Proč osoby ohrožené násilím ve vztahu zůstávají?“. O syndromu naučené bezmoci mluvíme pouze v nejzávažnějších případech násilí, kdy oběti jde skutečně o život a jedinou možnou strategií přežití je přizpůsobení se agresorovi.

Cyklus násilí se skládá ze tří fází. V první fázi narůstá napětí, žena se chová méně podrobně, dokonce odmítavě. Muž se tím cítí znejistěn a zároveň je tento pocit pro něho nepřijatelný. Ve druhé fázi se násilné chování objevuje ve chvíli, kdy se muž cítí vůči ženě

oslaben, muži přináší pocit obnovení rovnováhy a žena toto hledisko do jisté míry přijímá. Usmíření, které ukončuje druhou fázi, přináší období dočasné harmonie a štěstí, někdy se mluví o období líbánek. Opakování vytvářejí nebezpečný cyklus chování, ve kterém násilí působí paradoxně jako prostředek dočasného sblížení a upevnění partnerství. Projevy nezávislosti partnerky však muže znejistují a opět dochází k násilnému chování. Jak už jsme zmínili, toto propojení erotiky a násilí, které je pro ženu krajně nebezpečné, zároveň často ztěžuje ukončení svazku. (Gjuričová, Kocourková, Koutek, 2000, s. 79)

Je na místě také popsat násilné chování v prostředí českých rodin. Tomuto tématu je věnována další podkapitola. Nalézáme zde především nejvýznamnější výzkumy týkající se problematiky domácího násilí v České republice, které byly realizovány v letech 1991 až 2006.

1.4 Domácí násilí v ČR

Jedna z prvních snah zmapovat otázku domácího násilí je patrná v empirickém terénním šetření realizovaném v roce 1991 Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, které se zabývalo analýzou dat z přestupkových řízení. Z výzkumu je zřejmé, že osobami násilnými jsou v 78 % muži a v 15 % ženy, v běžném životě šlo o řádné občany s průměrnou životní úrovní. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 28)

Další informace o domácím násilí v České republice byly získány v rámci výzkumu „Bezpečnostní rizika 1999“, který realizovala agentura UNIVERSITAS v rámci grantu Ministerstva vnitra ČR. V hlavní části se týkal bezpečnostní situace v České republice, problematiky trestných činů, kriminality a násilí. Část průzkumu byla speciálně věnována zjištění hlavních trendů a souvislostí v problematice domácího násilí a postižení základních souvislostí na poli domácího násilí. Ukazuje se, že alespoň s některou formou fyzického útoku se setkala přibližně třetina obyvatel, přičemž ženy se stávaly oběťmi útoků častěji než muži. Zajímavá jsou data, která se týkají psychických forem vydírání. Se soustavným srážením sebedůvěry nebo slovním ponižováním (ze strany partnera nebo partnerky) má zkušenost 22 % mužů a 25 % žen. Výzkum postojů vůči domácímu násilí ukázal, že česká společnost je v tomto ohledu poměrně tolerantní. Část průzkumu se zaměřuje na zkušenosti s fyzickými tresty a útoky ze strany blízkých rodinných příslušníků. Dozvídáme se, že tělesné tresty patří v české společnosti mezi běžné prostředky výchovy. (Vymětalová, 2001, s. 104 - 105)

V roce 2001 agentura STEM provedla sociologický výzkum pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a. s. Výběrový soubor zahrnoval 1724 respondentů, obyvatel ČR starších 15 let, reprezentujících českou populaci z hlediska pohlaví, věku, vzdělání, regionu a velikosti bydliště. Výzkum se soustředil na tři hlavní věcné okruhy: povědomí o domácím násilí, postoje k domácímu násilí, zkušenost s domácím násilím mezi partnery. (Pikálková, 2004, s. 40 – 41) Z výsledků výzkumu vyplynulo, že domácím násilím u nás trpí minimálně 16 % populace ve věku od 15 let. Veřejnosti také chybí informace o tom, jak se násilí bránit. Dostatek těchto důležitých informací má jen necelá pětina obyvatel. Potvrzují se i mýty o domácím násilí. 61 % lidí je přesvědčeno, že oběťmi domácího násilí jsou zpravidla slabé ženy a necelé dvě třetiny populace nesouhlasí s názorem, že se domácího násilí mohou dopouštět lidé, kteří jsou známi svým slušným chováním. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 28 – 29)

Další výzkum provedl v roce 2003 Sociologický ústav AV ČR a Filozofická fakulta UK v Praze v rámci Mezinárodního výzkumu násilí na ženách. Vzorek výzkumu tvořilo 1980 respondentek starších 18 let. Z výsledků šetření vyplývá, že 38 % žen v ČR zažilo během svého života alespoň některou z forem násilí ze strany svého partnera. Mezi nejčastěji uváděné typy násilného chování patřily facky, kopání, osahávání, strkání. Pokud se jedná o fyzická zranění v souvislosti s násilnými incidenty ze strany partnera, více než 90 % žen uvedlo modřiny, 27 % řezné rány, 7 % zlomeniny. (Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 14 – 15)

Druhý sociologický výzkum agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a. s. proběhl v roce 2006. Výzkumný soubor tvořilo 1690 respondentů, obyvatel ČR starších 15 let. Šetření srovnávalo výsledky z analogického průzkumu z roku 2001, včetně opatření na ochranu proti domácímu násilí. Ukazuje se, že informovanost o problematice domácího násilí se zlepšila. Téměř všichni respondenti věděli nebo tušili, co si mají pod tímto pojmem představit. Avšak poučenost o tom, jak na tento jev reagovat, je i nadále špatná. Pozitivní skutečností je, že mýty o násilných osobách postupem času mizí. Každý druhý člověk ve věku 15 a více let se domnívá, že slušní lidé se domácího násilí nedopouštějí, což je o 13 % méně než v roce 2001. Nicméně mýty o typické oběti se v průběhu doby spíše upevňují. Více než dvě třetiny populace starší 15 let soudí, že oběťmi domácího násilí se zpravidla stávají slabé a bojácné ženy. To je o 7 % více než v roce 2001. (STEM, 2006)

Následující kapitola již výhradně pojednává o domácím násilí, kdy jsou v roli ohrožené osoby muži. Pozornost věnujeme i ženám jako násilným osobám. V neposlední řadě se zabýváme prevencí násilí na mužích.

2 DOMÁCÍ NÁSILÍ PÁCHANÉ NA MUŽÍCH

Po řadu let nikdo nevěřil, že by se obětí domácího násilí mohl stát muž. I když jistý stereotyp, který předpokládá, že obětí násilí je žena, stále přetrvává. Dnešní společnosti se už dostává do povědomí, že se v této situaci může ocitnout také muž. Protože co se týče fenoménu domácího násilí, nedělá rozdíly mezi jedinci různého společenského postavení, národnosti, věku nebo pohlaví.

Můžeme naznačit několik důvodů, proč bylo pro společnost dlouhou dobu nemožné, aby se obětí domácího násilí stal muž. Jedním z nich může být skutečnost, že velká část průzkumů i praktických kroků byla prováděna z feministického hlediska. V této souvislosti hovoříme o systematické nadvládě mužů nad ženami, a do tohoto obrazu mužské oběti moc nezapadali. Za další důvod můžeme považovat to, že muži nejsou schopni v takové míře jako ženy vystoupit a přiznat, že mají problém. Z části také proto, že pro ně neexistuje taková institucionální podpora. To je dáno skutečností, že tento problém není považován za natolik závažný, aby se mu věnovala pozornost nebo finanční podpora. (Conwayová, 2007, s. 41 – 42)

Čírtková (Domácí násilí, 2010) uvádí jako další důvod skutečnost, že muži se nedefinují (necítí) jako obětí domácího násilí. Týraný muž sám sebe nevnímá jako osobu ohroženou domácím násilím, což znamená, že nedochází k percepce viktimizace. To se dále projevuje v jeho eventuálních kontaktech s úřady či policií. V důsledku informací, jež podává, respektive nepodává, není označen za oběť. V souvislosti s problematikou domácího násilí páchaného na mužích mluví odborníci o fenoménu dvojích zavřených dveří. První dveře představují bariéry společné pro všechny oběti domácího násilí, druhé dveře reprezentují specifické obavy týraných mužů ze zveřejnění jejich osudu. Ve viktimologii můžeme pro tento jev nalézt termín dvojí latence: zločin zůstane utajen před justicí (první latence) i před výzkumníky (druhá latence).

Násilí na mužích může být specifické tím, že na jedné straně není patrná tak výrazná převaha síly na straně pachatele, avšak na druhé straně může být přítomen silný potenciál manipulace nebo moci spíše symbolické převahy. Oběť násilí zažívá širokou škálu chování a partnerských interakcí, které spolupůsobí v rámci vztahu, jehož součástí je fyzické a psychické násilí. K násilí patří také motiv kontroly a manipulace, což jsou interaktivní prvky zasazené do rámce vztahu. Moc a manipulace záleží na vzájemném působení, kdy moc předpokládá podřízení se a manipulace akceptování vyžadovaného chování. Domácí násilí

tedy představuje širokou paletu jednání, která zahrnuje kontrolu, nátlak, vydírání, ponižování atd. (Buriánek et al., 2006, s. 29)

Jak zmiňujeme výše, muži se nemusí definovat jako oběti domácího násilí a necítit se tedy jako osoby ohrožené tímto fenoménem. Výzkumy, které se zaměřují na domácí násilí páchané na mužích, jsou popsány v následující kapitole. Stejně tak, i jaká specifika vykazuje mužská oběť domácího násilí.

2.1 Muži jako oběti domácího násilí

Všechny výzkumy, které byly doposud realizovány, potvrzují, že muži mají na rozdíl od žen statisticky menší pravděpodobnost, že se stanou obětí domácího násilí. Pokud jsou muži osobou ohroženou domácím násilím, pak se jedná zejména o násilí v partnerských vztazích. Také je u mužů signifikantně menší pravděpodobnost, že utrpí nějaké zranění. Z výsledků výzkumů ale vyplývá, že přesto zhruba polovina mužů – obětí domácího násilí, utrpěla v důsledku použití násilí ze strany své partnerky zranění alespoň při jedné příležitosti. Fyzický i psychický zdravotní stav napadených mužů byl výrazně lepší než zdravotní stav žen v podobné situaci. Muži zpravidla nevyhledávali lékařskou pomoc. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 96)

Ojedinělá je pilotní studie týmu Pucherta zachycující násilí na mužích jak od ostatních mužů, tak od žen v průběhu celého života, od dětství, na pracovišti, ale také násilí ve vztahu. Z výzkumu, založeném na dotaznících vyplývá, že každý čtvrtý muž ze zkoumaného vzorku byl alespoň jednou v životě (avšak v některých případech i víckrát) fyzicky napaden svou partnerkou. Přibližně 5 % respondentů utrpělo alespoň jednou zranění následkem domácího násilí. Žádný z mužů se neobrátil na policii, i když se domnívali, že by za tento čin měla být jejich partnerka potrestána. Z výsledků výzkumu je zřejmé, že muži se častěji setkávali s psychickým násilím. V souvislosti se sexuálním násilím se muži vyjadřovali jen s obtížemi vzhledem k citlivosti tématu. Se sexuálním násilím se setkalo jen velmi málo respondentů. Pět mužů uvedlo, že jsou jim vnucována sexuální přání partnerky bez ohledu na jejich přání. Tři muži uvedli, že byli nuceni dělat věci, které dělat nechtěli a jeden muž se účastnil sexuálních praktik proti své vůli. Z těchto zkušeností můžeme vyvodit, že pro zkoumání sexuálního násilí bude třeba hledat alternativní a sofistikované výzkumné nástroje, které se budou zaměřovat na celou řadu různě závažných detailů. (Buriánek et al., 2006, s. 32 – 34)

Mezi další výzkumy můžeme řadit Britský výzkum kriminality (The British Crime Survey) z roku 1996, který ukázal, že 23 % žen a 15 % mužů ve věku 16 – 59 let bylo fyzicky napadeno dřívějším nebo současným partnerem. V roce 2000 Skotský výzkum kriminality (The Scottish Crime Survey) odhalil, že 19 % žen a 8 % mužů zažilo během svého života vyhrožování či násilí ze strany partnera. V roce 2005 proběhl výzkum projektu DYN, jež je součástí Cardiff Women Safety Unit. Projekt eviduje případy mužů ohrožených domácím násilím, kteří se na organizaci obrátili na doporučení policie nebo na základě propagace projektu. V roce 2006 byly zveřejněny výsledky výzkumu, kterého se zúčastnilo 171 mužů, z nichž 41 žilo v homosexuálním vztahu. Výzkum Násilí žen vůči mužským partnerům (Women abuse towards male partners) byl v roce 2004 realizován Nottingham Domestic Violence Forum (NDVF). Kvalitativní studie obsahující rozhovory se 14 mužskými oběťmi domácího násilí podává doporučení pro pracovníky v pomáhajících profesích, jak efektivně pracovat s muži jako oběťmi domácího násilí. Další kvalitativní studie ze severovýchodní Anglie analyzuje policejní statistiky domácího násilí v letech 2001 – 2007. Základním výzkumným vzorkem bylo 692 obětí, z toho 32 případů, kdy byl muž identifikován jako osoba ohrožená domácím násilím. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 95 – 96)

V souvislosti s mužskou obětí domácího násilí se na konci 70. let minulého století objevuje pojem syndrom bitého manžela „the battered husband syndrome“. V reprezentativním výzkumu z roku 1975 bylo zjištěno, že u 49 % párů postižených násilím se role agresora a oběti střídaly, u 27 % párů byl násilníkem vždy a neměně muž a u 24 % párů byla pouze žena násilnou osobou. Téměř shodné výsledky přinesla replika výzkumu v roce 1985. Avšak v době, kdy se termín syndrom bitého manžela objevil, vzbudil velkou pozornost a nenávislné útoky vůči výzkumníkům. Vyváženější a vědecky (i genderově) neutrální pohled na domácí násilí nebyl žádoucí. V této době se totiž podařilo etablovat domácí násilí na ženách jako závažný společenský a sociální problém. Syndrom bitého manžela nebyl akceptován, protože chyběly důkazy, že se skutečně vyskytují případy závažného a dlouhodobého týrání mužů ze strany partnerek. (Domácí násilí, 2010)

Další skutečností nasvědčující, že se ženy mohou jen stěží dopouštět násilí na mužích, je i rozdílná fyzická stavba mužského a ženského těla. A jestli k násilí vůči mužům přesto dochází, tak pouze v sebeobraně. Což ale představuje jeden z mnoha mýtů, které má společnost v povědomí. Následující podkapitola se zaměřuje právě na ženy v roli násilné osoby.

2.2 Ženy jako násilné osoby

Ženy jako násilné osoby jsou nejčastěji zmiňovány v souvislosti se selháním pečující role, např. o seniory či handicapované, a jsou také aktérkami partnerského násilí, což nás v rámci této bakalářské práce zajímá nejvíce. Problém žen jako iniciátorek domácího násilí je z velké části neprozkoumaný. Existuje mnoho důvodů, hlavním z nich je, že muži se jen neochotně a neradi přiznávají, že jsou svou ženou týrán. Proto by ženy jako násilné osoby rozhodně neměly být podceňovány.

V odborné literatuře můžeme nalézt dvě roviny násilného chování žen:

- *Ženy útočící v sebeobraně* – Lambová (1991, cit. podle Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 65) se ztotožňuje s názorem, že právě násilí v sebeobraně je charakteristickým rysem „ženského“ domácího násilí, zatímco charakteristickým rysem „mužského“ domácího násilí je podle autorky tendence násilí stupňovat.
- *Ženy, které násilnou osobu (nejčastěji svého násilného partnera) zabijí* – takovéto ženy jsou zoufalé a po mnoha letech týrání nevidí jiné řešení, jak cyklus násilí ukončit.

Také Walkerová (1979, cit. podle Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 66) původně zastávala názor, že násilí žen je buď sebeobranou, nebo reakcí na násilí mužů. Ostatní autoři ale tento názor zpochybnili, a tak i Walkerová od něj upustila.

Současně se mění podoba násilí žen – z „obvyklejšího“ psychického a emocionálního násilí se dostává až do polohy fyzického násilí. Tuto tendenci můžeme pozorovat nejen v rámci domácího násilí, ale i u jiných typů násilí, které je páčáno ženami. Hesterová (2009, cit. podle Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 67) při analýze 96 případů domácího násilí zjistila určité difference mezi ženami a muži jako osobami násilnými, a to především v typech incidentů, jejich frekvenci a v následném postihu. Muži používají násilí ve vztahu hlavně ke kontrole a moci (resp. manipulaci) a dopouštějí se častěji opakovaných incidentů. Až 83 % mužů mělo evidováno alespoň dva incidenty domácího násilí. V souvislosti s problematikou násilí žen vůči mužům, téměř dvě třetiny žen měly záznam alespoň o jednom incidentu domácího násilí. Avšak intenzita a závažnost násilí ze strany žen rozhodně nejsou tak extrémní jako ze strany mužů. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 67)

Určité rozdíly můžeme nalézt v povaze použitého násilí (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 67):

Specifikace násilí	Muži jako násilné osoby (%)	Ženy jako násilné osoby (%)
Verbální násilí	94	83
Fyzické násilí	61	37
Vyhrožování	29	13
Sexuální násilí a obtěžování	29	11
Ničení majetku druhého partnera	30	16
Ničení vlastního majetku	6	11
Použití zbraně	11	24

Tabulka 1: specifikace násilí u násilných mužů a žen

Výrazné rozdíly mezi muži a ženami můžeme sledovat především u fyzického násilí, vyhrožování a sexuálního násilí, jehož se dopouští především muži. Verbální násilí se vyskytovalo jak u mužů, tak u žen. Zajímavý rozdíl se objevuje v ničení majetku, kdy muži většinou poškozují majetek druhého partnera, zatímco ženy častěji ničí své vlastní věci. Ženy také předčily muže, co se týče použití zbraně.

Mezi první pokusy o zmapování domácího násilí na mužích patří výzkum z roku 2005 Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech. Šetření (Buriánek et al., 2006, cit. podle Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 68 - 69) ukázalo, že násilné ženy jsou ve značné míře žárlivé, což vzájemně souvisí s nadměrnou kontrolou muže a omezováním jeho sociálních kontaktů. Dále zneužívají alkohol či drogy a projevují se agresivně i na veřejnosti. Ženy jako iniciátorky domácího násilí vyhrožují a používají nejrůznější formy psychického nátlaku. Útoky žen bychom neměli podceňovat, jako zbraň mohou použít nebezpečné a běžně dostupné věci, jako například vařící voda, kuchyňský nůž, rozpálený olej z pánve. Důsledky násilí vůči mužům jsou nejčastěji modřiny, oděrky, škrábance, vyrazení zubů nebo zranění smyslových orgánů. Avšak způsobují mužům i psychická zranění, která jsou mnohem horší než tělesná zranění. Studie, jež byly doposud realizovány, upozorňují, že násilí ze strany žen vyvolává u mužů závažné psychické reakce. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 68 - 69)

Proto bychom měli věnovat značnou pozornost prevenci násilí na mužích a těmto incidentům co nejvíce předcházet. O prevenci domácího násilí na mužích pojednává následující podkapitola.

2.3 Prevence násilí na mužích

Z realizovaných výzkumných šetření zjišťujeme, že muži jako osoby ohrožené domácím násilím nemají tendenci vyhledávat poradenské služby pro oběti domácího násilí nebo je přijmout, pokud jsou jim nabízeny. Jestliže přijali pomoc a podporu, jednalo se zejména o praktické poradenství, např. právní služby, informace ohledně zajištění bydlení apod., ale služby krizové intervence nebo terapie odmítali. Konkrétně práce s muži jako osobami ohroženými domácím násilím zahrnuje především poskytování informací jak v případě potřeby kontaktovat policii, o právních aspektech, oznámení situace orgánům sociálně-právní ochrany dětí, o samostatném bydlení, popř. o zajištění nouzového ubytování a v neposlední řadě také sestavení bezpečnostního plánu. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 110)

Čírtková, Vitoušová et al. (2007, s. 112) popisují bezpečnostní plán jako poskytnutí základní informace o ochraně před dalšími útoky. Při vypracování bezpečnostního plánu zjišťujeme povahu a okolnosti útoků, dostupnost pomoci (sousedé, rodina, policie), vytváříme sled kroků, co dělat, pokud hrozí nové násilí a důležitou roli hraje také to, že ohrožená osoba musí věřit v bezpečnostní plán.

D. Carnell (pracovník výše zmíněného projektu NDVF) je přesvědčen, že muži jako osoby ohrožené domácím násilím mohou profitovat též z poradenství, přičemž poradenství vnímá v nejširším možném pojetí. Nemusí se tedy tohoto poradenství účastnit druhý partner, nebo jej vést psycholog. Carnell vyjádřil přesvědčení o tom, že tito muži mají často nereálná očekávání od partnerského vztahu a jejich znalosti o vztazích, struktuře a fungování rodiny jsou mnohdy zavádějící a zkreslené. Poradenství tedy bude představovat spíše edukaci, respektive rozhovory o tom, co je ve vztahu a v rodině normální a co není, co se dá či nedá očekávat. Což může přispět k tomu, aby muž změnil své názory a měl větší šanci stát se ve vztahu rovnoprávným partnerem. (Ševčík, Špatenková et al., 2011, s. 110)

Co se týče primární prevence, mohou být její dopady omezeny. Toto omezení spočívá v tom, že primární prevence je založena na předpokladech, že násilí mezi partnery je páčáno převážně muži. Důvodem k tomuto předpokladu je skutečnost, že programy na zastavení násilí v rámci partnerských vztahů jsou hlavní iniciativou ženských hnutí. Neú-

spěch prevence násilí mezi partnery páchané ženami může být vysvětlen tím, že nebyl zaznamenán pokles procenta veřejnosti, jež připouští okolnosti, za kterých je přijatelné násilí žen vůči mužům. Neklesl však ani počet skutečných napadení mužů ženami. (Domácí násilí, 2003)

„Pro primární prevenci násilí mezi partnery je zásadní, aby byla zaměřena na násilí páchané jak muži, tak ženami. Potřebná změna musí být učiněna s opatrností, a to z mnoha důvodů. Za prvé je třeba, aby byl vyvrácen názor, že násilí páchané ženami ospravedlňuje nebo omlouvá násilí páchané jejich partnery. Za druhé, přestože ženy páchají násilí na svých partnerech stejně často jako muži, útoky mužů v sobě nesou větší fyzické, emoční a finanční ztráty. To znamená, že násilí páchané muži na ženách je závažnější trestný čin.“ (Domácí násilí, 2003)

Je tedy velmi důležité uvědomit si, že násilnou osobou může být žena. To dále souvisí s genderovými stereotypy o domácím násilí, které ve společnosti přetrvávají. Problematiku genderových stereotypů o domácím násilí na mužích popisujeme v další kapitole.

3 GENDEROVÉ STEREOTYPY O DOMÁCÍM NÁSILÍ NA MUŽÍCH

Nerovný vztah mužů a žen, především jejich postavení ve společnosti, je výsledkem genderové stereotypizace. Tento vztah je udržován prostřednictvím socializace a sociální kontroly. Gender je tedy jednou ze základních dělicích kategorií společnosti. Proto jedním z prvních vzorců, jež si člověk v rámci rané socializace osvojí, je uvědomění si existence odlišného pohlaví. V rámci nich pak připisujeme mužům i ženám odlišné role a orientace na odlišné hodnoty a postavení ve společnosti. Ke genderové identitě jedince se váže celý soubor očekávání a rolí a její rozvoj je utvářen v procesu socializace. Můžeme konstatovat, že genderová socializace probíhá ve všech dosud známých společnostech. Vědci se více méně shodují na tom, že i když se člověk rodí s určitou genetickou výbavou, tak právě proces socializace ovlivňuje to, jaké role v životě budeme hrát a plnit. Sociální zkušenost má totiž silný vliv na biologické charakteristiky, se kterými „přicházíme“ na svět. Sociální kontrola nám poté zajišťuje zdání určité stability genderových rolí ve společnosti. Je uplatňována pomocí různých typů pozitivních i negativních sankcí a zajišťována jak nejbližším okolím (rodina), tak i širším společenským okolím (škola, práce). Sociální kontrola se pak přenáší i v rámci genderových stereotypů při volbě zaměstnání, kdy se například chirurgie nepovažuje za vhodný obor pro ženu. (Křížková, Pavlica, 2004, s. 62 – 63)

O genderové socializaci mužů můžeme říci, že probíhá s mnohem větším důrazem na agresivitu a je více disciplinační. Chlapci jsou povzbuzováni k různým hrám vykazujícím znaky agresivity, jsou vybízeni k soutěživosti, což může negativně působit na utváření vlastního sebeobrazu. (Buriánek et al., 2006, s. 30)

„V souvislosti s domácím násilím páchaným ženami na partnerech zde ale v kontextu utváření genderových identit stále ještě vystupuje zásadní rozpor, který úzce navazuje na stereotyp, že muži se nestávají oběťmi násilí ze strany partnerek. Mužská identita je utvářena dokonce protikladně identitě oběti. Představa, jak by měla být mužskost utvářena, se neslučuje s tím, s jakou sociální skutečností je spojována oběť, identita muže a oběti se tak navzájem vylučují a vytvářejí kulturní paradox.“ (Buriánek et al., 2006, s. 31)

Lenz (2001, cit. podle Buriánek et al., 2006, s. 31) upozorňuje, že buď je někdo mužem, a pak není obětí, a naopak. Také popisuje koalici mlčení mezi oběťmi, agresorkami a případně i pomáhajícími pracovníky. Tento postoj značně znesnadňuje pomoc mužům, oběťtím domácího násilí, protože je tato situace dostává do širší sociální izolace. (Buriánek et al., 2006, s. 31)

Abychom se mohli dále zabývat problematikou genderových stereotypů a mýtů o domácím násilí, které je páčáno na mužích, je potřeba vymezit si další pojmy související s tímto tématem. Definujeme zejména termíny postoj, předsudek a stereotyp.

3.1 Terminologická determinace pojmu postoj, předsudek, stereotyp

Co se týče terminologické determinace pojmu postoj, i zde můžeme nalézt spoustu definic různých autorů. Fishbein a Ajzen (1975, cit. podle Hayes, 2003, s. 95) jej definovali jako „naučené predispozice k celkově příznivé nebo nepříznivé reakci na daný objekt, osobu či událost“. Z této definice můžeme vyčíst tři znaky postojů. Za prvé, že postoje jsou naučené, za druhé, že jsou konzistentní a za třetí, že se týkají příznivých nebo nepříznivých reakcí.

Další definici předložili Krech, Crutchfield a Ballachey (1962, cit. podle Hayes, 2003, s. 95) : „Postoje jsou stabilní systémy pozitivního nebo negativního hodnocení, emočních pocitů a technik jednání týkajících se sociálních cílů“. Tato definice zdůrazňuje skutečnost, že se postoje týkají i činnosti nebo jednání.

Eagly a Chaiken (1998, s. 269, cit. podle Hewstone, Stroebe, 2006, s. 283) definují postoj následovně: „Postoj je psychologická tendence vyjádřená hodnocením určité entity s určitou mírou souhlasu či nesouhlasu“. I z této definice můžeme vysledovat dva hlavní prvky postojů, a to duševní procesy hodnocení a přítomnost objektu postoje.

Podle Fishbeina a Ajzena (1975, cit. podle Hayes, 2003, s. 96) bychom měli rozlišovat mezi postoji a názory, kdy rozdíl spočívá v jejich emocionální dimenzi. Názory jsou jen výroky, o kterých si myslíme, že jsou pravdivé, jsou neutrální. Postoje jsou hodnotící, indikují pocity ve vztahu k určité záležitosti.

Nejobecnější funkcí postojů je možnost člověka adaptovat se na prostředí. Mezi dvě základní funkce patří *poznávací*, kdy postoje organizují zkušenosti a *instrumentální*, což znamená, že postoje maximalizují zisky a minimalizují ztráty. Později přibyly ještě tři další funkce postojů – funkce *výrazu hodnot*, čímž člověk vyjadřuje, že je nositelem jistých hodnot, funkce *sociální adjustace*, kdy postoje zprostředkovávají vztahy jedince k jiným lidem a funkce *sebeobranná* (ego-defenziva), která udržuje stabilitu sebeobrazu člověka a umožňuje snadněji zvládat náročné situace a konflikty. (Výrost, Slaměník et al., 2008, s. 128)

Společenské předsudky v podstatě představují formu agrese systematicky zaměřenou proti členům určité etnické nebo kulturní skupiny. „Předsudek je fixovaný, předem zfor-

movaný postoj k nějakému objektu projevující se bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu.“ Člověk s předsudky nezvažuje při posuzování druhých žádná alternativní vysvětlení. Výsledek jeho hodnocení osoby je dopředu určen libovolnou vlastností toho druhého. Rozlišujeme mezi pozitivními a negativními předsudky. Psychologické výzkumy předsudků se ale zaměřují zejména na negativní předsudky, zvláště na extrémní nepřátelství vůči členům etnických menšin, což může vést ke zručním nelidskostem. (Hayes, 2003, s. 121)

„Etnický předsudek je antipatie, která vychází z chybné a strnulé generalizace. Tuto antipatii lze pociťovat nebo vyjádřit. Může být namířena proti skupině jako celku, anebo proti jedinci, protože je příslušníkem této skupiny. Podle takto definovaného předsudku se objekt předsudku dostává do nevýhodného postavení, aniž by si to zasloužil svým špatným chováním.“ (Allport, 2004, s. 41)

Stereotypy si osvojujeme již v průběhu socializace jako osvědčená a pravdivá schémata, jež odrážejí dlouhodobou zkušenost příslušníků naší kultury. O jejich adekvátnosti obvykle nepochybujeme, protože stereotypy představují jediný způsob našeho pohledu na svět. Pod jejich vlivem realitu interpretujeme a reprodukuje. (Křížková, Pavlica, 2004, s. 67)

Vytváření sociálních stereotypů probíhá prostřednictvím testování hypotéz o očekávaných korelacích mezi členstvím ve skupině a atributy chování. Jestliže stereotypní očekávání převáží nad korelací, jež skutečně popisuje sérii pozorovaných reakcí na podnět, mluvíme o iluzorní korelaci, abychom upozornili na klamnou povahu stereotypního myšlení. (Hewstone, Stroebe, 2006, s. 175)

V rámci determinace stereotypů v následující podkapitole více objasníme i genderové stereotypy. Stručně lze říci, že se jedná o soubor charakteristik a očekávání obsahů, které se váží k našemu pohlaví.

3.2 Genderové stereotypy

Genderové stereotypy v naší společnosti přiřazují muži a ženě typické vlastnosti, které se často vzájemně doplňují jakožto protiklady, určují naše očekávání vůči jednotlivým ženským a mužským jedincům i naše jednání vůči nim v konkrétních situacích. Můžeme jmenovat hned několik vlastností, jež se stereotypně opakují a charakterizují jako „typicky ženské“ a „typicky mužské“ způsoby chování. Ženy shledávají jako bezmocné, emocionální, nesamostatné, pasivní, poslušné, slabé, úzkostné a závislé. Na rozdíl od nich muže jako

agresivní, bojovné, dominantní, nesnadno zranitelné, nezávislé, sebejisté, statečné. Díky stereotypům pohlavních rolí mají jedinci buď usnadněn, nebo naopak ztížen přístup k povolání, zařízením a skupinám daným společností. Proto i v současné době stále nalezneme ženy spíše v sociální sféře, zatímco muže v technických povoláních a v přírodních vědách. Přesto dnes již můžeme pozorovat jisté vyrovnávání genderových stereotypů, kdy se ženy prosazují i ve vedoucích funkcích v politice, hospodářství aj. (Karsten, 2006, s. 23 – 25)

Nejčastěji mluvíme o genderových stereotypech ve smyslu očekávání obsahů nebo apriorních soudů vážících se ke genderovým kategoriím maskulinity a feminity. Jestliže jsme si tedy v naší společnosti osvojili již několikrát zmiňovanou představu, že ženy jsou emocionální, máme tendenci tuto vlastnost u žen identifikovat i „vychovat“. Podobně to můžeme promítat na mužské „racionalitě“ a celé řadě dalších genderových stereotypů. Avšak stereotypy a skutečná praxe genderových vztahů se liší, protože stereotypy se mění pomaleji než chování lidí. (Křížková, Pavlica, 2004, s. 67) Vodáčková et al. (2002, s. 242) upozorňuje, že už od nejtělejšího dětství je nám v naší západní kultuře výchovou vštěpován obraz muže dobyvatele a zároveň i muže „zvladatele“, muže, který zvládne každou situaci. Žena, jež projeví slabost, vyvolá v okolí obvykle větší soucit a někdy i ochranné postoje a muž má pocit, že by projevenou slabostí utrpěla jeho schopnost imponovat. Možná i to je důvodem větší rezervovanosti vůči institucionalizované vnější pomoci.

Důsledkem genderových stereotypů se můžeme setkat s paušální identifikací charakteristik mužů a žen, a to zejména v těchto oblastech:

- *Schopností a vlastností*, kdy ženy jsou považovány za neschopné logicky uvažovat, muži za neschopné se postarat o děti apod.
- *Přání, tužeb, aspirací*. Společnost považuje muže na mateřské dovolené za nešťastného a zaměstnanou ženu stejně toužící po domově a dětech.
- *Zodpovědnosti a povinností*. Tato oblast se prezentuje názorem, že muž má vydělávat peníze a žena se starat o rodinu a domácnost.
- *Možností*. Zde jsou typické nerovné příležitosti a podmínky pro ženy na trhu práce a stereotyp limitující muže v jejich přístupu k péči o děti v případě rozpadu rodiny. (Janebová, 2006, s. 10)

Stereotypy jsme již vymezili dostatečně, proto se v poslední podkapitole zaměříme na mýty o domácím násilí na mužích.

3.3 Mýty spojené s domácím násilím na mužích

I když je fenomén partnerského násilí v České republice vnímán jako závažný problém, ze zkušeností obětí i odborníků vyplývá, že ve společnosti stále přetrvává řada mýtů, jež znesnadňují pozici obětí a naopak napomáhají násilníkům. Tyto rozšířené předsudky tvoří překážky při hledání a poskytování efektivní pomoci obětem. Současně omlouvají a racionalizují násilné chování pachatele a odvracejí pozornost od skutečného problému. Mezi nejčastější mýty řadíme například mýtus, podle kterého se veřejnost domnívá, že ženy muže k násilí vyprovokovaly. Násilné osoby tvrdí, že byly k násilí vyprovokovány. Tento postoj pak legitimizuje násilné chování a zbavuje násilníka odpovědnosti za své chování. Další mýtus se zaměřuje na příčinu domácího násilí, a to zneužívání alkoholu. Alkohol může působit jako stimulátor násilí, kdy se pod jeho vlivem odbourávají zábrany a agresivní impulsy se zesilují. Nemůžeme ale tvrdit, že je příčinou násilí. (Vargová, Pokorná, Toufarová, 2008, s. 18 – 20)

Čírtková a Vitoušová et al. (2007, s. 43 – 44) popisují jako další mýtus také to, že domácí násilí je soukromou věcí, do které se nemají cizí lidé ani stát plést. Pravdou ale je, že násilí nemůžeme tolerovat a není soukromou záležitostí. Mýtus o sociálně slabých rodinách pak představuje výskyt násilí pouze u sociálně slabých rodin. I zde ale víme, že domácí násilí nejde ruku v ruce s materiálním blahobytem rodiny ani se vzdělanostní úrovní partnerů. Mýtus o typickém pachateli předpokládá násilnou osobu jako primitivního, nevědaného a impulzivního jedince. Domácího násilí se však dopouští i úspěšné, konformní a společenské osoby. U laické veřejnosti panuje i mýtus o typické oběti, který věří, že oběti se mohou stát pouze pasivní, závislé, nesamostatné ženy. Nicméně neexistuje typická oběť domácího násilí, týranou osobou může být jak muž, tak i žena.

Jiným mýtem v oblasti postojů k domácímu násilí může být skutečnost, že lidé často přeceňují nebo naopak podceňují rozsah domácího násilí. V USA v 60. letech se těmto problémům věnovala značná pozornost, došlo téměř k epidemickému nárůstu odborných i populárních článků na toto téma. Proto si populace začala myslet, že násilí je „všudypřítomné“ a že existuje v každé druhé rodině. K tomu přispěly i nejasné definice, takže společnost byla zahlcena množstvím naprosto různorodých „odhadů“ rozsahu násilných činů, které ale vycházely z různých definic jevů a užívaly různou metodiku. (Vymětalová, 2001, s. 105 – 106)

Muži v roli oběti domácího násilí zažívají obtížnou situaci ve dvojitým smyslu. Vztahují se na ně mýty, které se vážou na domácí násilí na ženách, a zároveň tu působí předsudky, jež souvisí s generovými stereotypy. Oba faktory pak znesnadňují mužům vyhledat odbornou pomoc nebo se svěřit rodině či blízkým přátelům. Stereotypy o domácím násilí páchaném na mužích se příliš neliší od mýtů vztahujících se k týraným ženám. Například mýtus podceňující závažnost násilí a situaci mezi partnery. Výzkumy ukazují, že je pro oběť velmi obtížné odejít od násilného partnera. Dalším mýtem je tvrzení, že muž je silnější, a proto nemůže být fyzicky napaden ženou. Avšak ne všichni muži jsou fyzicky silnější a zdatnější než jejich partnerky, a zároveň agresivita nemá přímou souvislost s fyzickou stavbou těla. Jiný stereotyp předpokládá násilí páchané ženami pouze v sebeobraně. To pak znemožňuje mužům vyhledat odbornou pomoc či přivolat policii, protože dotyčný může být vnímán jako agresor. Mezi veřejností můžeme slyšet názor, že jen úplný slaboch zažívá násilí ve vztahu. Oběti však každodenně vyvíjejí mnoho úsilí a řadu strategií, aby ve vztahu vydrželi a aby vztah mohl fungovat. (Buriánek et al., 2006, s. 31 – 32)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 REALIZACE VÝZKUMU

V rámci metodologického zpracování výzkumu jsme se na základě výzkumného problému rozhodli pro kvantitativní pojetí výzkumu. Pro tento druh výzkumu je typické, že nám dovoluje zkoumat názory a postoje k problematice u většího počtu respondentů. Avšak nevýhodou dotazníkové metody můžeme sledovat skutečnost, že nezjišťuje to, jací respondenti opravdu jsou, ale jen to, jak sami sebe vidí nebo chtějí, aby byli viděni (Chráska, 2007, s. 163 – 164).

Budeme vycházet z publikace od Chrásky z roku 2007: *Metody pedagogického výzkumu – základy kvantitativního výzkumu*.

4.1 Stanovení výzkumného cíle

Hlavním cílem empirické části bakalářské práce je zjistit informovanost respondentů o problematice domácího násilí páchaného na mužích, rozpoznat a identifikovat stereotypy spojené s domácím násilím na mužích. Dílčími cíli praktické části bakalářské práce je:

- zjistit, jak velká je důležitost a informovanost o problematice domácího násilí mezi respondenty
- zjistit, zda respondenti identifikují znaky a skutečnou příčinu domácího násilí od stereotypního vnímání příčiny
- zjistit, jaké jsou názory dotazovaných ve vztahu k jednotlivým incidentům násilí
- rozpoznat konkrétní mýty spojené s domácím násilím, které se vyskytují ve společnosti
- zjistit, jaké jsou názory respondentů na téma mužské oběti domácího násilí

4.2 Výzkumný problém a výzkumné otázky

V našem případě se jedná o deskriptivní typ výzkumného problému, který je formulován následovně:

„Jaká je informovanost respondentů o problematice domácího násilí páchaného na mužích a stereotypy spojené s touto problematikou“?

Na základě výzkumného problému jsme zvolili tyto výzkumné otázky:

VO 1.1: Jak velká je dle respondentů diskutovanost problematiky domácího násilí?

- VO 1.2: Odkud respondenti získávají informace o fenoménu domácího násilí?
- VO 1.3: Kde by dotazovaní hledali pomoc v případě násilí páchaného na jejich osobu?
- VO 2.1: Identifikují respondenti znaky domácího násilí?
- VO 2.2: Odlišují respondenti skutečnou příčinu násilí od stereotypního vnímání příčiny?
- VO 3.1: Jakou závažnost přikládají dotazovaní jednotlivým násilným činům?
- VO 3.2: Identifikují respondenti incidenty násilí, které jsou společností považovány za typické pro dané pohlaví?
- VO 4: Rozpoznají konkrétní mýty spojené s domácím násilím, které se vyskytují ve společnosti?
- VO 5.1: Připouští dotazovaní mužskou oběť násilí?
- VO 5.2: Jaké je dle respondentů zastoupení násilné osoby z hlediska pohlaví?
- VO 5.3: Jaké jsou jejich názory na statistiky týkající se domácího násilí na mužích?

4.3 Výzkumný soubor

Dotazovaní byli vybráni dle dostupného výběru. Výzkumný soubor tvoří respondenti v období mladé dospělosti - 20 až 40 let, jak vymezuje Vágnerová (2007, s. 11) a střední dospělosti - 41 až 50 let (2007, s. 178). Zaměřili jsme se na tyto věkové kategorie, jelikož předpokládáme, že lidé v období mladé a střední dospělosti jsou již součástí partnerského vztahu a proto je pro ně problematika domácího násilí aktuální. Protože jak víme, jedním ze znaků domácího násilí je právě společná domácnost, ve které k násilí dochází. Jednalo se o obyvatele zejména hodonínského a zlínského okresu. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 149 respondentů.

4.4 Metoda sběru dat

V rámci kvantitativního výzkumu jsme zvolili za výzkumnou metodu sběru dat dotazníkové šetření. Dotazník vychází z teoretické části bakalářské práce a je koncipován k naplnění cílů praktické části bakalářské práce. Dotazník se skládá zejména z uzavřených otázek, které obsahují dichotomické a polytomické položky - výběrové, výčtové a zvláštní druh výběrové položky, škálovou. Dále jsou v dotazníku použity polouzavřené a jedna otevřená otázka, která respondentům umožňuje konkrétněji vyjádřit svůj názor.

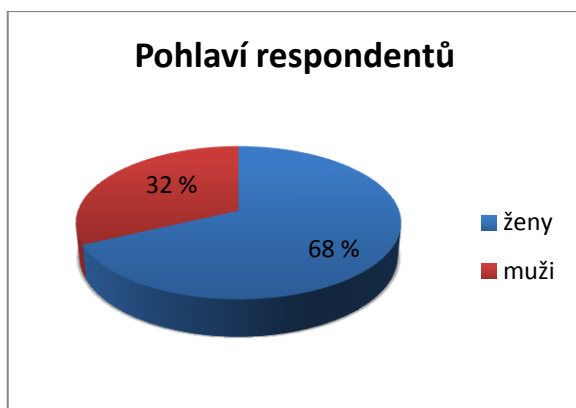
K propagaci a distribuci dotazníků (nikoliv pro vyhodnocení dotazníků) jsme využili internetové stránky www.vyplnto.cz, na které bylo následně odkázáno prostřednictvím emailu a sociálních sítí. Výhodou této propagace dotazníků je možnost získání většího počtu respondentů. Dalším pozitivem je, že respondenti můžou dotazník vyplnit v pohodlí svého domova a v čase, který jim vyhovuje. Sběr dat trval od 13. 3. 2013 do 10. 4. 2013 a touto cestou dotazník zodpovědělo celkem 124 respondentů. Zbýlých 25 dotazníků bylo osobně rozdáno mezi obyvatele hodonínského a zlínského okresu.

Data byla sečtena a vyhodnocena pomocí programu MS Excel. Dále byla zpracována do tabulek četnosti. Pro lepší přehlednost byly k tabulkám sestaveny výsečové a pruhové grafy. Škálová otázka je zpracována do tabulky, kde je uveden průměr a rozptyl.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Výsledky kvantitativního výzkumu jsou pro přehlednost znázorněny vždy v tabulce a poté pomocí grafu. Součástí dotazníku jsou i identifikační otázky, jež jsou umístěny na konci dotazníku, tedy otázky číslo 14 – 18.

Pohlaví respondentů

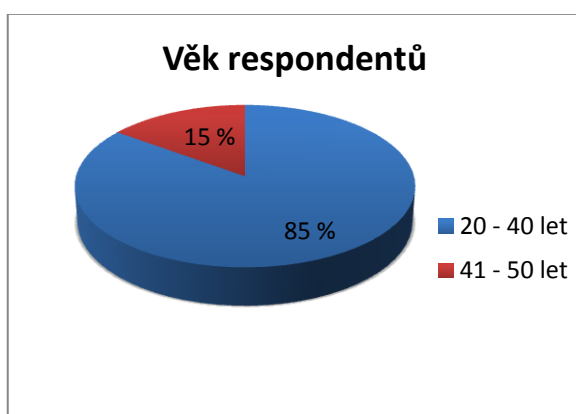
Graf 1: pohlaví

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Žena	102
Muž	47
Σ	149

Tabulka 2: pohlaví

Povinná otázka, na kterou respondent odpovídal výběrem jedné z nabízených odpovědí. Z celkového počtu 149 respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, bylo po sečtení odpovědí 102 žen a 47 mužů.

Věková stratifikace respondentů

Graf 2: věk

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
20 – 40 let	126
41 – 50 let	23
Σ	149

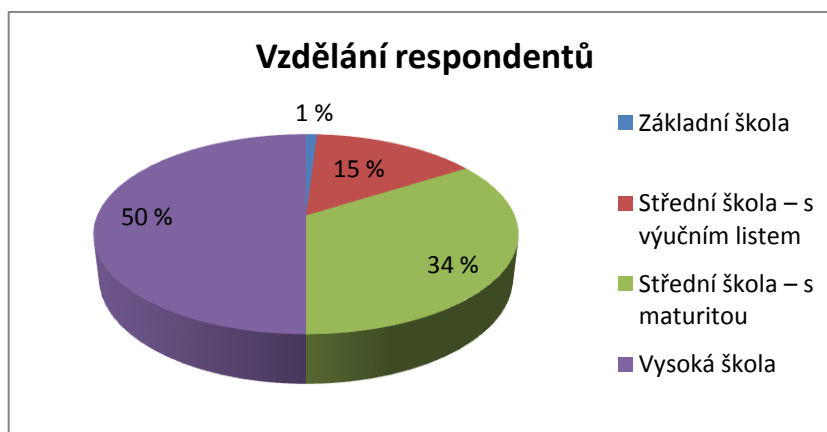
Tabulka 3: věk

Další povinná otázka, kdy respondent musel odpovědět jednou z nabízených možností. Nejvíce respondentů bylo ve věku od 20 – 40 let, a to 126.

Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných (včetně probíhajícího)

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Základní škola	1
Střední škola – s výučním listem	22
Střední škola – s maturitou	51
Vysoká škola	75
Σ	149

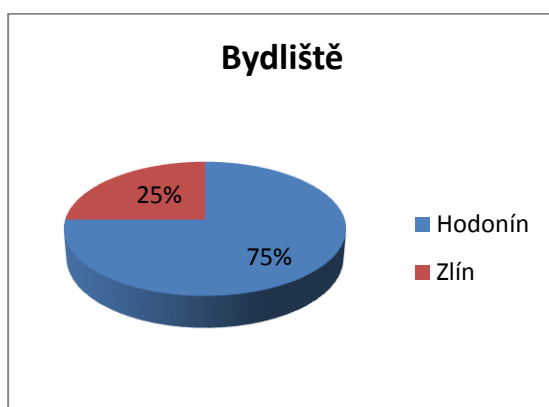
Tabulka 4: vzdělání

Graf 3: vzdělání

Z výsledků vyplývá, že nejvíce dotazovaných, 75 respondentů, vystudovalo nebo studuje vysokou školu. Na druhém místě stojí středoškolské vzdělání s maturitou, kdy tuto možnost zvolilo 51 dotazovaných a střední školu s výučním listem 22 dotazovaných. Jeden respondent má ukončené základní vzdělání.

Bydliště respondenta

Graf 4: bydliště

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Hodonín	112
Zlín	37
Σ	149

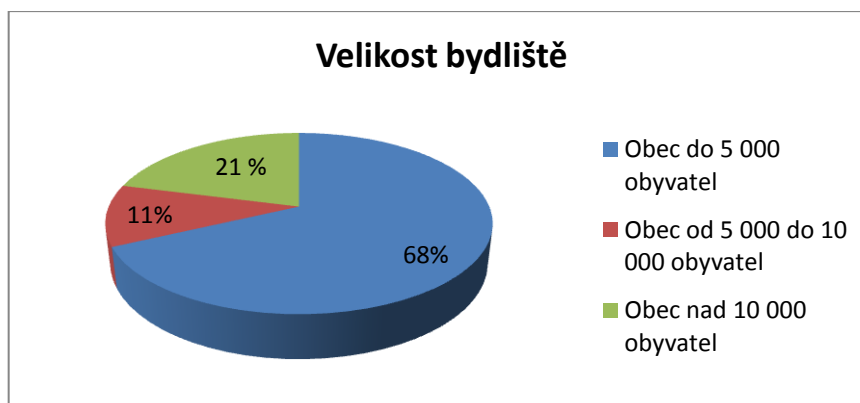
Tabulka 5:

Povinná otázka zjišťující bydliště respondenta. Nejvíce dotazovaných pochází z hodonínského okresu, a to 112 respondentů.

Velikost bydliště respondenta

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Obec do 5 000 obyvatel	102
Obec od 5 000 do 10 000 obyvatel	16
Obec nad 10 000 obyvatel	31
Σ	149

Tabulka 6: velikost bydliště

Graf 5: velikost bydliště

Otázka, která se zaměřovala na velikost obce, v níž respondent žije. Po sečtení odpovědí zjišťujeme, že 102 respondentů pochází z obce do 5 000 obyvatel. 31 dotazovaných žije v obci od 5 000 do 10 000 a 16 respondentů v obci nad 10 000 obyvatel.

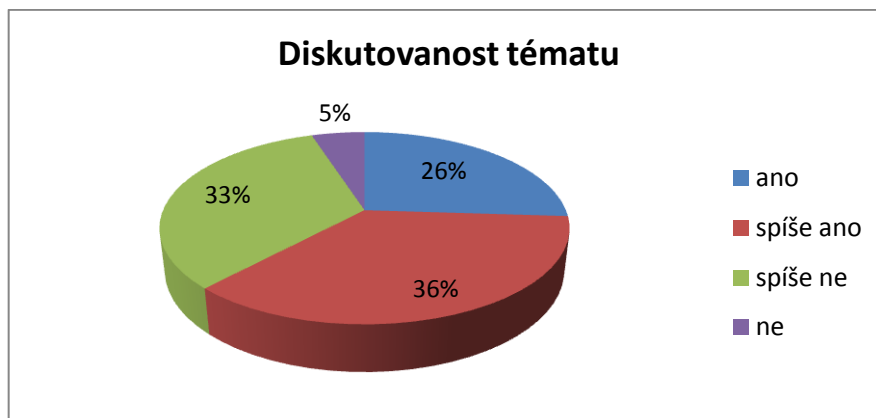
5.1 Srovnání výsledků a výzkumných otázek

V rámci této podkapitoly se zabýváme výzkumnými otázkami a výsledky, které na tyto otázky odpovídají.

VO 1.1: Jak velká je dle respondentů diskutovanost problematiky domácího násilí?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Ano	39
Spíše ano	53
Spíše ne	49
Ne	8
Σ	149

Tabulka 7: diskutovanost tématu

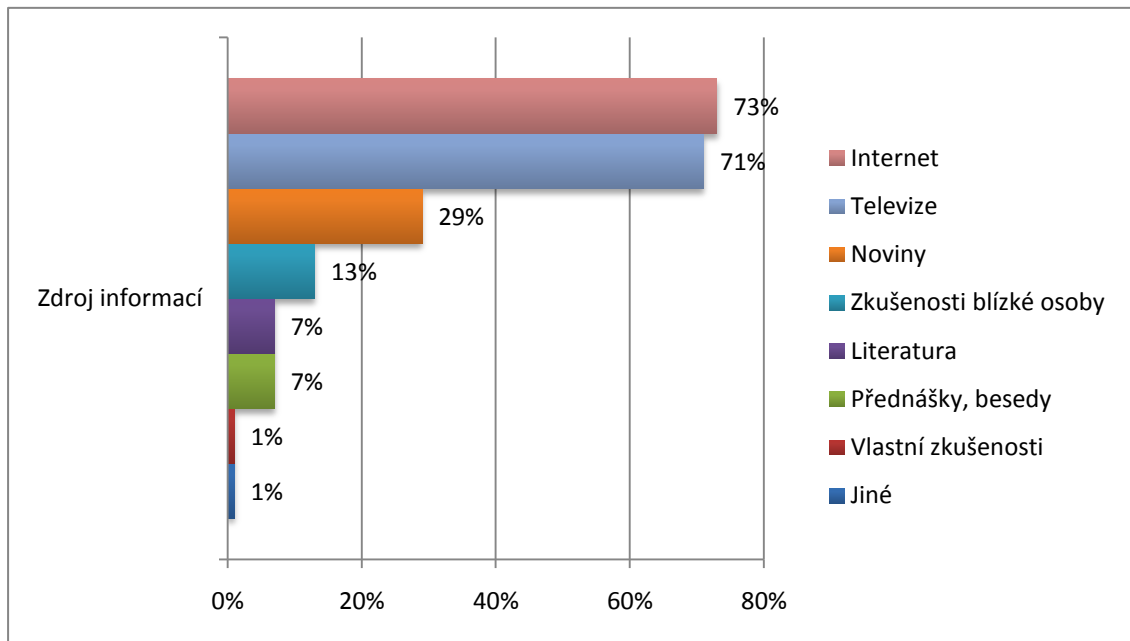
Graf 6: diskutovanost tématu

Jak můžeme z výsledků šetření vidět, respondenti považují problematiku domácího násilí za poměrně diskutované téma. Tím pádem můžeme konstatovat, že dotazovaní tomuto jevu přikládají značnou důležitost.

VO 1.2: Odkud respondenti získávají informace o fenoménu domácího násilí?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Internet	109
Televize	106
Noviny	43
Literatura	11
Přednášky, besedy	10
Zkušenosti blízké osoby	19
Vlastní zkušenosti	2
Jiné	2
Σ	302

Tabulka 8: zdroj informací

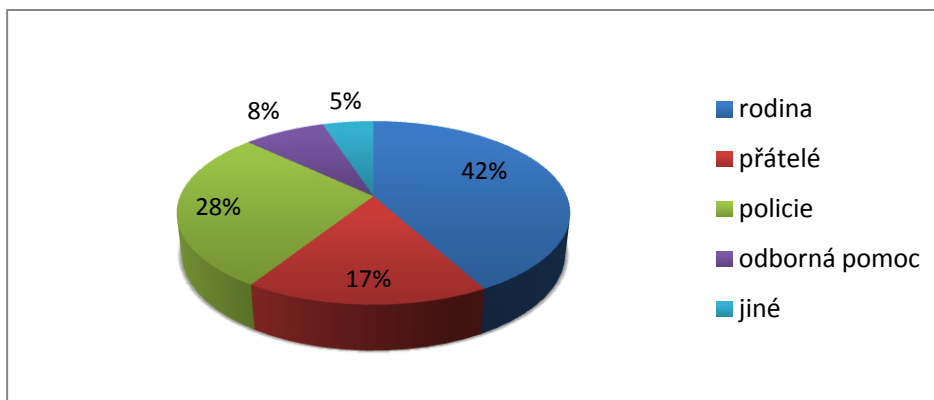
Graf 7: zdroj informací

U této otázky měli respondenti možnost výběru několika odpovědí a dopsání odpovědi vlastní díky položce „jiné“. Nejvíce, 109 respondentů, je o domácím násilí informováno prostřednictvím internetu. 106 dotazovaných se informace o tomto tématu dozvídá z televize, 43 čtením novin. 19 respondentů má o této problematice povědomí také díky zkušenostem blízkých osob.

VO 1.3: Kde by dotazovaní hledali pomoc v případě násilí páchaného na jejich osobu?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Rodina	63
Přátelé	26
Policie	41
Odborná pomoc (neziskové organizace)	12
Jiné	7
Σ	149

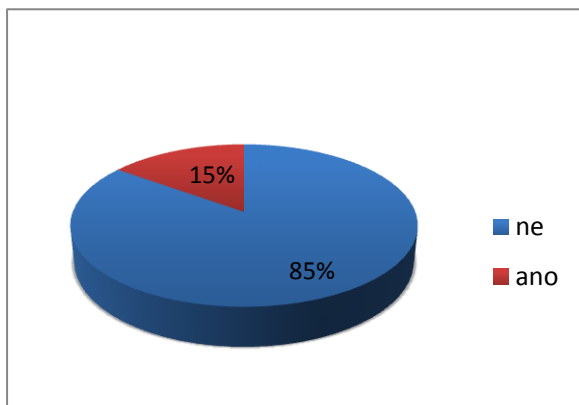
Tabulka 9: žádání o pomoc

Graf 8: žádání o pomoc

V situaci, ve které by samotní respondenti byli v roli osoby ohrožené domácím násilím, by nejčastěji hledali pomoc v rodinném kruhu, jak odpovědělo 63 dotázaných. Dále by se obraceli na policii a přátele. 12 respondentů by vyhledalo odbornou pomoc, např. neziskové organizace. Jako možnost jiné dotazovaní také uváděli, že by nikoho o pomoc nepožádali.

Povědomí o neziskových organizacích zabývajících se domácím násilím

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Ne	127
Ano	22
Σ	149

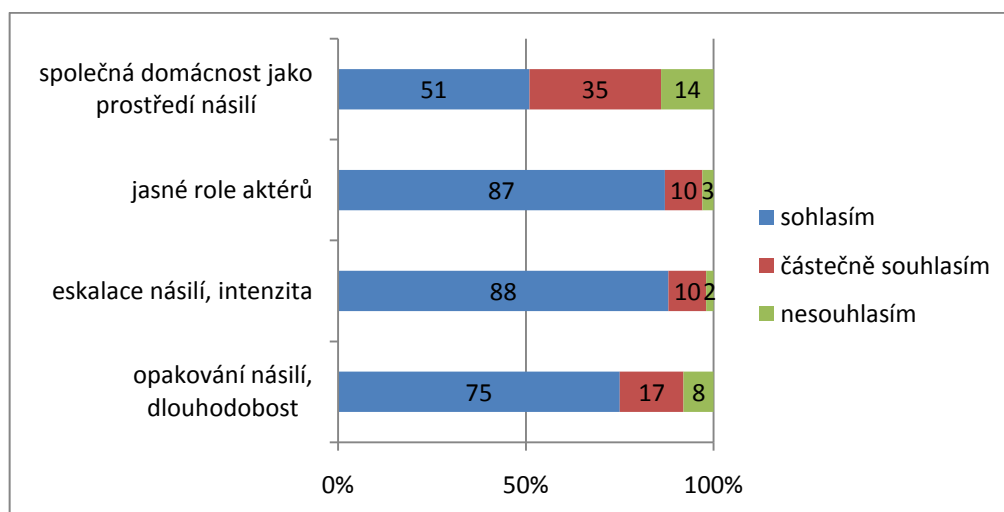
Graf 9: povědomí o neziskových organizacích Tabulka 10: povědomí o neziskových organizacích

Otázka, která se respondentů ptala, zda znají neziskovou organizaci zaměřující se na domácí násilí. Odpověď většiny respondentů byla „ne“. Dotazovaní, kteří znají tyto organizace, uváděli nejčastěji intervenční centra, Linku bezpečí, azylové domy, Bílý kruh bezpečí, Člověk v tísni, Stopnasili.cz, Koordona.

VO 2.1: Identifikují respondenti znaky domácího násilí?

		ABSOLUTNÍ ČETNOST
Násilí se opakuje, je dlouhodobé, nejedná se o jednorázový incident.	souhlasím	112
	částečně souhlasím	25
	nesouhlasím	12
	Σ	149
Násilí se stupňuje, zvyšuje se jeho intenzita, dochází k němu častěji.	souhlasím	131
	částečně souhlasím	15
	nesouhlasím	3
	Σ	149
Aktéři zaujímají jasné a neměnitelné role, na jedné straně stojí násilná osoba a na druhé osoba ohrožená.	souhlasím	129
	částečně souhlasím	15
	nesouhlasím	5
	Σ	149
Místem, kde k násilí dochází, je společná domácnost, přivát.	souhlasím	76
	částečně souhlasím	52
	nesouhlasím	21
	Σ	149

Tabulka 11: znaky domácího násilí

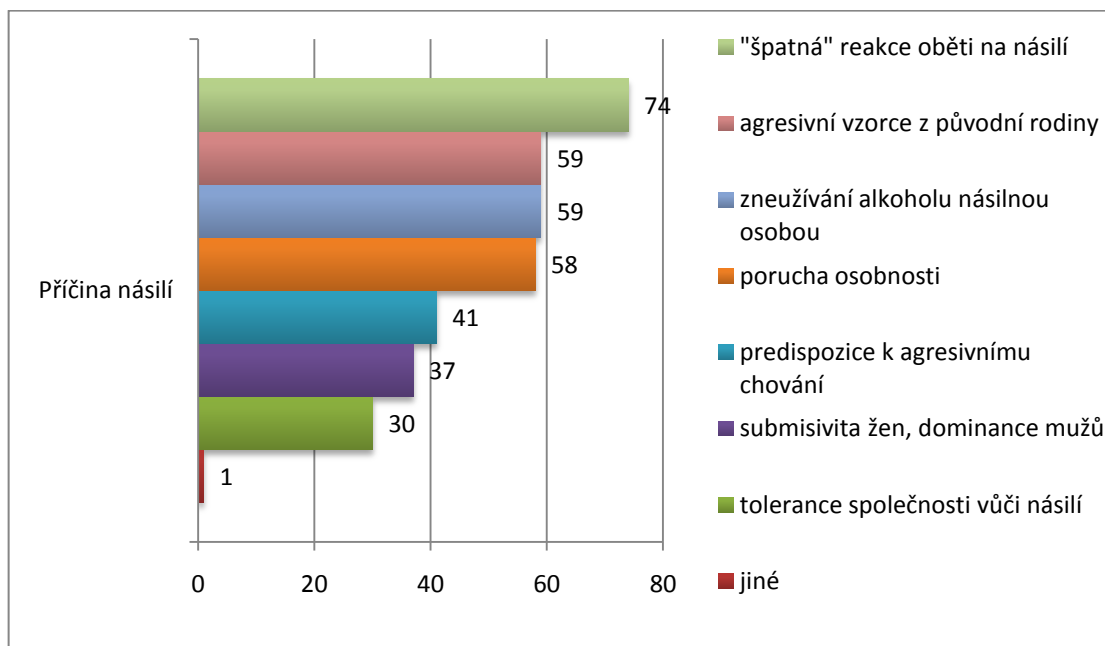
Graf 10: znaky domácího násilí

Otázka, která zjišťovala, zda respondenti identifikují znaky domácího násilí. Se skutečností, že se násilí opakuje, je dlouhodobé a nejedná se tedy o jednorázový incident, se ztotožňuje 112 dotazovaných. Avšak nejvíce respondentů souhlasí s tvrzením, které za znak domácího násilí považuje eskalaci násilí a nárůst intenzity. Dále vymezení jasné role aktérů, s čímž se ztotožnilo 129 dotazovaných. 76 respondentů za znak domácího násilí pokládá společnou domácnost jako místo, kde k násilí dochází.

VO 2.2: Odlišují respondenti skutečnou příčinu násilí od stereotypního vnímání příčiny?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
„Špatná“ reakce oběti na počátky násilí (oběť si nechá násilí líbit)	110
Zneužívání alkoholu násilnou osobou	88
Tolerance, až nulová reakce společnosti vůči domácímu násilí	44
Obecné predispozice k agresivnímu chování (agresivita je záležitostí dědičnosti)	61
Násilná osoba kopíruje své agresivní vzorce chování z původní rodiny	88
Submisivita žen a uplatňování moci muži, nadvláda a dominance mužů	55
Porucha osobnosti	86
Jiné	2
Σ	534

Tabulka 12: příčina násilí

Graf 11: příčina násilí

Povinná otázka, kdy respondent vybíral několik odpovědí z uvedených možností. Nejvíce dotazovaných považuje za příčinu domácího násilí „špatnou“ reakci oběti na počátky násilí, skutečnost, že si oběť nechá násilí líbit. Dále zneužívání alkoholu násilnou osobou a kopírování agresivních vzorců chování z původní rodiny. Naopak nejméně se dotazovaní ztotožňovali s tvrzením, které za příčinu domácího násilí pokládá toleranci společnosti vůči domácímu násilí.

VO 3.1: Jakou závažnost přikládají dotazovaní jednotlivým násilným činům?

NÁSILNÝ INCIDENT	PRŮMĚR	ROZPTYL
Strkání	2,46	1,09
Osahávání	3,17	1,14
Ohrožení života	4,95	0,07
Facka	3,62	1,07
Slovní ponižování	3,48	1,03
Sociální izolace od rodiny, přátel (zamezení styku s okolím)	4,09	0,9
Těžké ublížení na zdraví	4,91	0,13
Finanční vydírání	3,87	0,73
Moc a manipulace	3,95	0,85
Zákaz telefonovat, dívat se na TV	3,44	1,41
Doprovázení oběti, např. k lékaři, na úřady	3,35	1,21
Zamezení přístupu k financím	4,07	0,87
Zákaz přijímat návštěvy, bránění v návštěvě rodiny či přátel	4,15	0,8

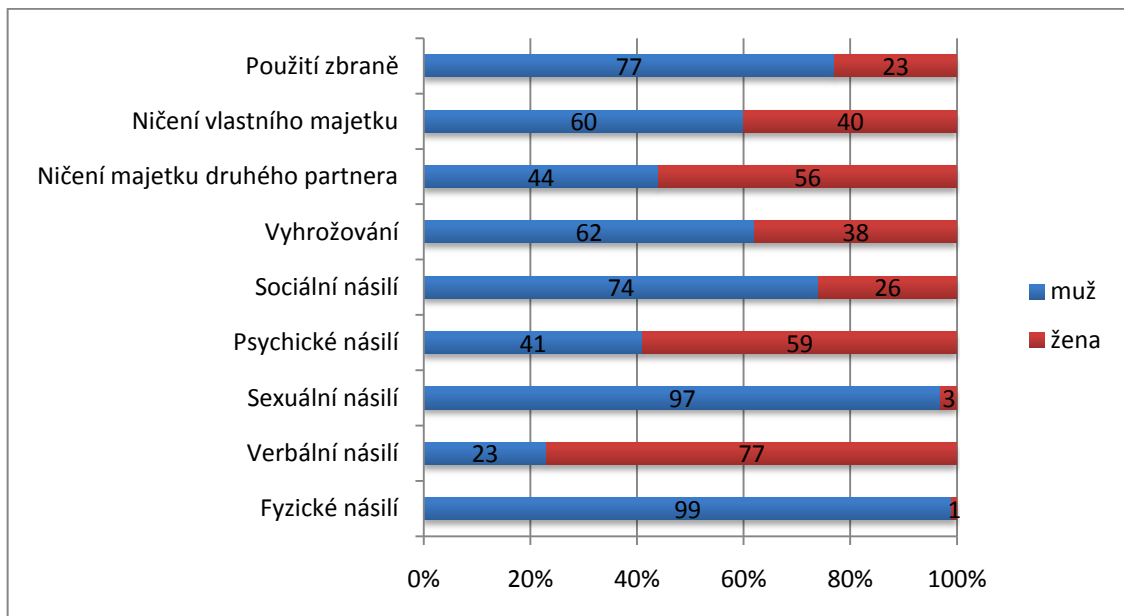
Tabulka 13: závažnost incidentů

Typ škálové otázky, v rámci které respondenti volili na stupnici od jedné do pěti závažnost jednotlivých incidentů násilí. Za nejzávažnější násilný čin dotazovaní považují ohrožení života, dále těžké ublížení na zdraví. Následuje zákaz přijímat návštěvy, bránění v návštěvě rodiny či přátel, sociální izolace od rodiny, přátel (zamezení styku s okolím), zamezení přístupu k financím. Naopak za nejméně závažné pokládají strkání, osahávání a doprovázení oběti (např. k lékaři, na úřady).

VO 3.2: Identifikují respondenti incidenty násilí, které jsou společností považovány za typické pro dané pohlaví?

Incident	MUŽ	ŽENA
	absolutní četnost	
Fyzické násilí	147	2
Verbální násilí	34	115
Sexuální násilí	145	4
Psychické násilí	61	88
Sociální násilí	110	39
Vyhrožování	92	57
Ničení majetku druhého partnera	65	84
Ničení vlastního majetku	89	60
Použití zbraně	115	34

Tabulka 14: incidenty typické pro dané pohlaví

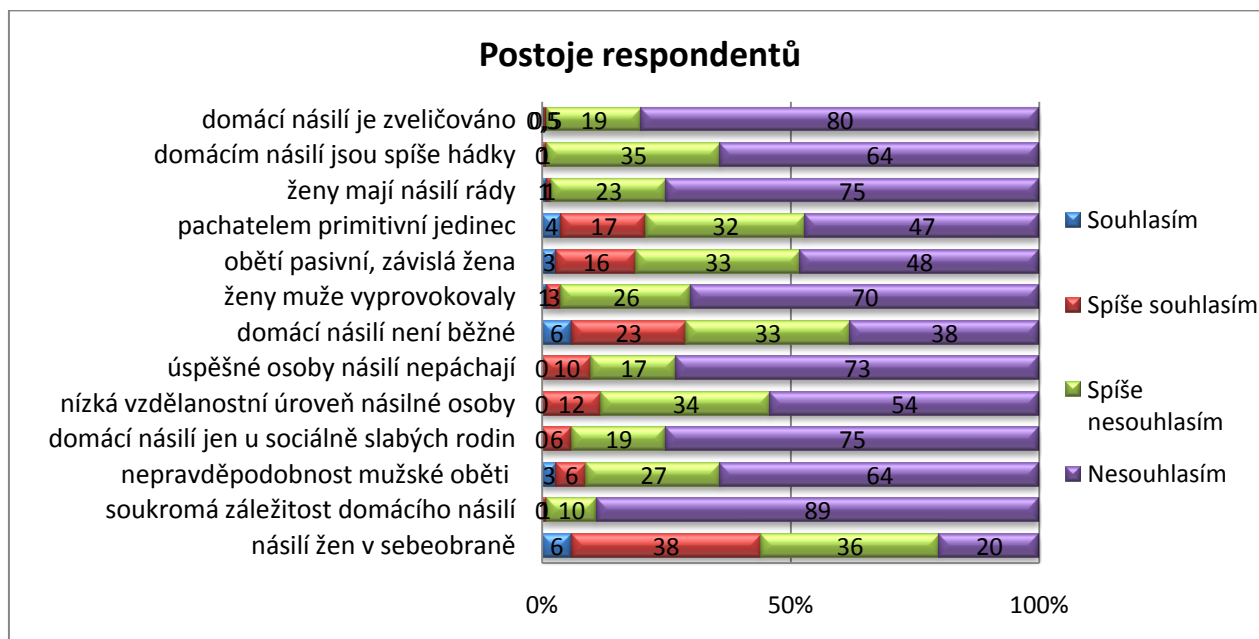
Graf 12: incidenty typické pro dané pohlaví

Otázka, která zjišťovala, jaké incidenty jsou připisovány ženskému nebo mužskému pohlaví. Násilnými činy, které jsou typické pro muže, identifikují respondenti fyzické násilí, sexuální násilí, použití zbraně a sociální násilí. Incidenty typické pro ženy verbální násilí, psychické násilí, ničení majetku druhého partnera a ničení vlastního majetku.

VO 4: Rozpoznají konkrétní mýty spojené s domácím násilím, které se vyskytují ve společnosti?

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
	Absolutní četnost			
Domácí násilí je zveličováno	9	56	54	30
Domácím násilím jsou spíše hádky	0	1	15	133
Ženy mají násilí rády	4	9	41	95
Pachatelem je primitivní jedinec	0	9	28	112
Obětí je pasivní, závislá žena	0	18	50	81
Ženy muže vyprovokovaly	0	15	26	108
Domácí násilí není běžné	9	34	50	56
Úspěšné osoby násilí nepáchají	2	5	38	104
Nízká vzdělanostní úroveň násilné osoby	4	24	50	71
Domácí násilí jen u sociálně slabých rodin	6	26	47	70
Nepravděpodobnost mužské oběti	1	2	34	112
Soukromá záležitost domácího násilí	0	2	52	95
Násilí žen v sebeobraně	1	1	28	119

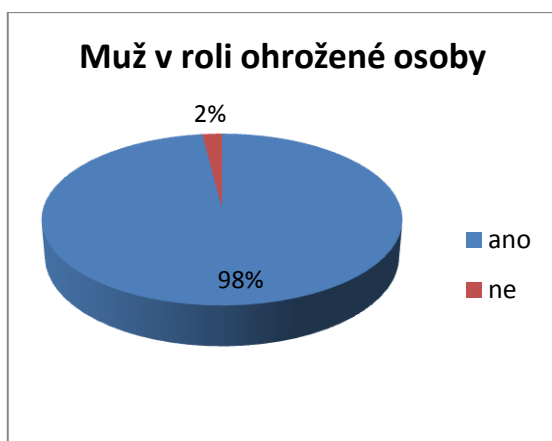
Tabulka 15: postoje respondentů

Graf 13: postoje respondentů

Následující otázka zkoumala míru souhlasu respondentů s uvedenými tvrzeními. Většina dotazovaných však s výroky nesouhlasila. Nejvíce respondentů nesouhlasilo s tvrzením, že domácí násilí je soukromou záležitostí a nikdo by do ní neměl zasahovat. Přesto se ale jeden mýtus utvrdil. 56 dotazovaných souhlasí, že násilí žen je páčáno pouze v sebeobraně.

VO 5.1: Připouští dotazovaní mužskou obět' násilí?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Ano	146
Ne	3
Σ	149

Graf 14: muži obětí násilí

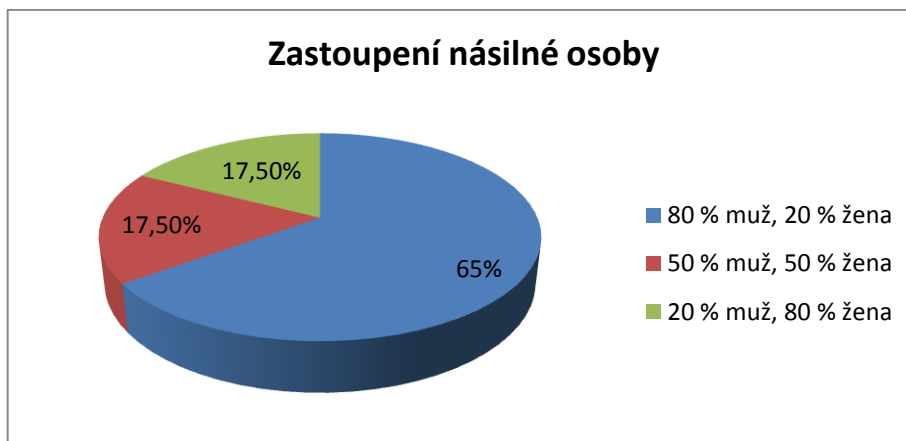
Tabulka 16: muži obětí násilí

Povinná otázka, která se zaměřovala na to, zda respondenti připouští možnost mužské oběti domácího násilí. Z výsledků šetření je zřejmé, že dotazovaní považují za reálnou situaci, kdy se v roli ohrožené osoby může ocitnout muž.

VO 5.2: Jaké je dle respondentů zastoupení násilné osoby z hlediska pohlaví?

ZASTOUPENÍ NÁSILNÉ OSOBY	ABSOLUTNÍ ČETNOST
V 80 % případů je násilnou osobou muž, ve 20 % žena	97
V 80 % případů je násilnou osobou muž, ve 20 % žena	26
Ve 20 % případů je násilnou osobou muž, v 80 % žena	26
Σ	149

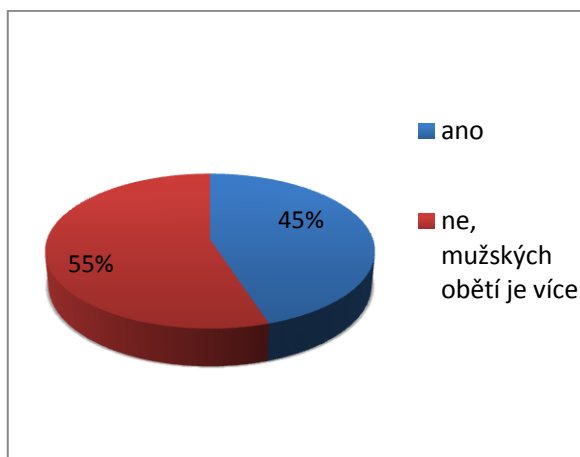
Tabulka 17: zastoupení násilné osoby dle pohlaví

Graf 15: zastoupení násilné osoby dle pohlaví

Otázka zabývající se zastoupením násilné osoby dle pohlaví. Nejvíce, 97 respondentů, je přesvědčeno, že v 80 % je násilnou osobou muž. 26 dotazovaných je toho názoru, že je zastoupení z hlediska pohlaví vyrovnané a dalších 26 respondentů konstatuje, že je muž násilnou osobou pouze ve 20 % případů.

VO 5.3: Jaké jsou jejich názory na statistiky týkající se domácího násilí na mužích?

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST
Ano	67
Ne, mužských obětí je více, než uvádí statistiky	82
Σ	149

Graf 16: názory respondentů na statistiky Tabulka 18: názory respondentů na statistiky

Otázka zkoumající názory respondentů na reálnost počtu mužských obětí ve statistikách. Z výsledků výzkumu vyplývá, že respondenti nepovažují počty mužských obětí uváděné ve statistikách nebo plynoucí z výzkumů za pravdivé. S tímto míněním se ztotožnilo až 82 dotázaných.

Argumenty dotazovaných k počtu mužských obětí ve statistikách

Následující otázka zjišťovala, proč si respondenti myslí, že je mužských obětí více, než uvádí statistiky. Tento otevřený typ otázky zodpovědělo z celkového počtu respondentů pouze 75 (50,34 %) dotázaných. Nejčastěji se vyskytovaly odpovědi:

1. Muži se bojí přiznat, že je na nich pácháno násilí (n= 12)
2. Muži se stydí, že je na nich násilí pácháno (n= 7)
3. Muži se nechtějí ponížít (n= 2)
4. Nechtějí, aby vyšlo najevo, že jsou považováni za „slabší“ (n= 2)
5. Samotná problematika není tak známá a medializovaná jako domácí násilí na ženách (n= 2)
6. Uzavřenost násilí v domácnosti, ani okolí o něm nemá ponětí (n= 5)
7. I ženy mohou být agresivní (n= 1)
8. Muži mají problém svěřit se, sdělit někomu tuto skutečnost, hovořit o problému (n= 2)
9. Mužská hrdost, ješitnost a velké ego jim nedovolí se přiznat (n= 2)
10. Genderové stereotypy působící již od raného věku ve výchově – musí „být chlapi“ (n= 5)
11. Statistiky jsou vždy zkreslené a neobjektivní, každý násilí neoznámí (n= 1)
12. Muži si nepřipouští, že by na nich bylo pácháno násilí. Určité formy násilí nepovažují za domácí násilí (hádky, slovní ponižování, manipulace) (n= 1).

5.2 Shrnutí

V rámci výzkumného šetření jsme stanovili několik výzkumných otázek, na které odpovídají reakce a odezvy respondentů. Z výsledků vyplývá, že dotazovaní považují problematiku domácího násilí za poměrně diskutované téma. Tím pádem tomuto tématu přikládají také značnou důležitost. Informace o fenoménu domácího násilí získávají především prostřednictvím internetu a televizního vysílání. V případě násilí páchaného na osobu respondenta by dotazovaní hledali pomoc v rodinném kruhu a dále by se obraceli na policii. V rámci zjištění informovanosti a povědomí o neziskových organizacích, které se zabývají domácím násilím, vyplývá, že většina dotazovaných nezná organizace zaměřující se

na domácí násilí. Pokud ano, nejčastěji se objevovaly názvy institucí jako Bílý kruh bezpečí, intervenční centrum, Linka bezpečí apod.

Z výsledků výzkumného šetření zjišťujeme, že dotazovaní dobře identifikují znaky domácího násilí. Za příčinu domácího násilí nejčastěji považují „špatnou“ reakci oběti na počátky násilí, zneužívání alkoholu násilnou osobou a skutečnost, že násilná osoba kopíruje své agresivní vzorce chování z původní rodiny. „Špatná“ reakce oběti na počátky násilí a kopírování agresivních vzorců chování násilné osoby z původní rodiny představují dle Čírtkové (2008, s. 40 – 41) mýty o příčinách domácího násilí. Také Vargová, Pokorná, Toufarová (2008, s. 18 – 20) zmiňují zneužívání alkoholu násilnou osobou jako mýtus, který se ve společnosti vyskytuje. Alkohol může sloužit jako stimulátor násilí, nemůžeme ho však považovat za příčinu násilí.

Otázky, které se zaměřovaly na incidenty domácího násilí, vypovídají následující. Za nejzávažnější násilný čin dotazovaní považují formy fyzického násilí, a to ohrožení života a těžké ublížení na zdraví. Dále pak formy sociálního násilí – zákaz přijímat návštěvy, bránění v návštěvě rodiny či přátel. Nejméně závažnými incidenty shledávají strkání a osahávání. Násilnými činy typickými pro muže identifikují respondenti fyzické násilí, sexuální násilí a použití zbraně. V odborné literatuře se naopak uvádí, že verbálního násilí se dopouští spíše muži stejně tak jako ničení majetku druhého partnera. Ničení vlastního majetku a překvapivě i použití zbraně je ale výsadou žen. (Ševčík, Špatenková et al, 2011, s. 67)

Většina respondentů nesouhlasí s tvrzeními – mýty, které jsou spojovány s domácím násilím. Nejvíce dotazovaných nesouhlasilo s názorem, že domácí násilí je soukromou záležitostí a nikdo by do ní neměl zasahovat. Přesto se ale utvrdil mýtus o páčání násilí žen pouze v sebeobraně. Respondenti také připouští možnost mužské oběti domácího násilí. V rámci zastoupení násilné osoby z hlediska pohlaví se nejvíce respondentů domnívá, že v 80 % je násilnou osobou muž. Tento fakt je také reálný a zmiňuje se o něm Ševčík, Špatenková et al (2011, s. 28). Většina dotazovaných je toho názoru, že mužských obětí je více než uvádí statistiky nebo výsledky výzkumů. Tento názor si obhajují argumenty, že muži se bojí přiznat, že je na nich násilí páčáno a stydí se za to. Dále že se nechtějí ponížít a dát najevo, že jsou „slabší“. S tím také souvisí genderové stereotypy působící od dětství ve výchově, kdy se od mužů očekává, že „musí být chlapi“.

ZÁVĚR

Samotná problematika domácího násilí žije ve společnosti již několik let. Je jí věnována značná pozornost a důležitost, stát i neziskové organizace realizují opatření zaměřující se na toto téma. Většinou máme na mysli domácí násilí na ženách, s čímž souvisí mýty a stereotypy o typické oběti domácího násilí. Existují ale i další skupiny ohrožené násilím, jako například senioři, muži, homosexuálové či děti. V bakalářské práci jsme se zabývali domácím násilím, které je páčáno na mužích. Zaměřili jsme se na mužské oběti násilí, protože si myslíme, že právě tato skupina je často opomíjena. I když jsou v dnešní společnosti realizovány kampaně na podporu informovanosti a povědomí o tomto fenoménu, stále se jeví mužské oběti násilí jako přehlíženou skupinou, jež je ohrožená domácím násilím. Muži se také často k násilí nepřiznají. Většinou se stydí a bojí se přiznat, že je na nich násilí páčáno. Dále mají obavy z reakce okolí, že nezvládli svou roli a jeví se „slabší“ než ženy.

Cílem teoretické části bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s problematikou domácího násilí, kdy jsme identifikovali znaky a příčiny domácího násilí. Popsali jsme cyklickou teorii násilí a domácí násilí v České republice. V této podkapitole jsme se zaměřili především na výzkumy týkající se domácího násilí, které byly provedeny v České republice. Značnou pozornost jsme věnovali domácímu násilí páčanému na mužích, ženám v roli násilné osoby a prevenci násilí na mužích. Poslední kapitola se zabývala mýty a stereotypy o domácím násilí na mužích, determinací pojmů postoj, předsudek a stereotyp.

Praktická část bakalářské práce popisovala design kvantitativního výzkumu, kdy jsme pomocí dotazníkového šetření zjišťovali informovanost respondentů o daném tématu a mýty spojené s domácím násilím. Z výsledků výzkumu vyplývá, že dotazovaní získávají informace o domácím násilí prostřednictvím internetu, televizního vysílání a neznají organizace zabývající se danou problematikou. V případě ohrožení násilím by respondenti hledali pomoc v rodině. Většina dotazovaných za příčinu domácího násilí považuje mýty, které se pojí k tomuto tématu.

Bakalářská práce, zejména výsledky výzkumu praktické části, mohou být prospěšné při tvoreni kampaní o domácím násilí na mužích. Zjištěné informace můžou sloužit k vytvoření preventivních programů týkajících se dané problematiky. Ty lze dále prezentovat například na základních nebo středních školách, čímž by se zvýšila informovanost v rámci tématu domácího násilí páčaného na mužích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALLPORT, Gordon Willard, 2004. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor. ISBN: 80-7260-125-3.
- [2] BURIÁNEK, Jiří et al., 2006. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-914-6.
- [3] BURIÁNEK, Jiří et al., 2006, cit. podle ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ et al., 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-690-2.
- [4] CONWAYOVÁ, Helen, 2007. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potencionální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros. ISBN: 978-80-00-01550-7.
- [5] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2207-8.
- [6] ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ, 2007. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2.
- [7] EAGLY, CHAIKEN, 1998, cit. podle HEWSTONE, Miles a Wolfgang STROEBE, 2006. *Sociální psychologie: moderní učebnice sociální psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-092-5.
- [8] FISHBEIN, AJZEN, 1975, cit. podle HAYES, Nicky, 2003. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-763-9.
- [9] GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK, 2000. *Podoby násilí v rodině*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-416-3.
- [10] HAYES, Nicky, 2003. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-763-9.
- [11] HESTEROVÁ, 2009, cit. podle ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.
- [12] HEWSTONE, Miles a Wolfgang STROEBE, 2006. *Sociální psychologie: moderní učebnice sociální psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-092-5.
- [13] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [14] JANEBOVÁ, Radka, 2006. *Sociální problémy z aspektu tender*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-512-6.

- [15] KARSTEN, Hartmut, 2006. *Ženy - muži: genderové role, jejich původ a vývoj*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-145-x.
- [16] KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka et al., 2011. *Právo proti domácímu násilí*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-381-3.
- [17] KRECH, CRUTCHFIELD, BALLACHEY, 1962, cit. podle HAYES, Nicky, 2003. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-763-9.
- [18] KŘÍŽKOVÁ, Alena a Karel PAVLICA, 2004. *Management genderových vztahů: postavení žen a mužů v organizaci*. Praha: Management Press. ISBN: 80-7261-117-8.
- [19] LAMBOVÁ, 1991, cit. podle ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.
- [20] LENZ, 2001, cit. podle BURIÁNEK, Jiří et al., 2006. *Domácí násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-914-6.
- [21] ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.
- [22] ÚLEHLOVÁ, Dagmar a kol., 2009. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů. ISBN 978-80-7013-502-0.
- [23] VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-76-4.
- [24] VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3.
- [25] VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [26] VODÁČKOVÁ, Daniela et al., 2007. *Krizová intervence*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-342-0.
- [27] VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, 2008. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1428-8.
- [28] WALKEROVÁ, 1979, cit. podle ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-690-2.
- [29] WALKEROVÁ, 1979, cit. podle VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ, 2008. *Partnerské násilí*. Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-76-4.

Internetové zdroje

[30] Domacinasili.cz. *Muži jako oběti domácího násilí* [online] ©2010. [cit. 2012-2-9]. Dostupné z <http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/muzi-jako-obeti-domaciho-nasili/>

[31] Domacinasili.cz. *Primární prevence násilí mezi partnery* [online] ©2003. [cit. 2012-2-9]. Dostupné z <http://www.domacinasili.cz/prevence/primarni-prevence-nasili-mezi-partnery/>

[32] PIKÁLKOVÁ, Simona, 2004. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003 :příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. [online] Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. ISBN 80-7330-054-0. Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/200_042%20opr%20zformatovany%20text%2004%20pro%20tisk.pdf

[33] STEM.cz. *Domácí násilí II. Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.* [online]. ©2006 [cit. 2013-4-7]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/1145>

[34] VYMĚTALOVÁ, Simona, 2001. *Domácí násilí: přirozený jev?* [online] Sociologický časopis. roč. 37, č. 1. ISSN 00380288. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/ba7ca7bf3ffe704cd4b1e5269dd5eec48ca450b8_153_01-1VYMET.pdf

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: specifikace násilí u násilných mužů a žen

Tabulka 2: pohlaví

Tabulka 3: věk

Tabulka 4: vzdělání

Tabulka 5: bydliště

Tabulka 6: velikost bydliště

Tabulka 7: diskutovanost tématu

Tabulka 8: zdroj informací

Tabulka 9: žádání o pomoc

Tabulka 10: povědomí o neziskových organizacích

Tabulka 11: znaky domácího násilí

Tabulka 12: příčina násilí

Tabulka 13: závažnost incidentů

Tabulka 14: incidenty typické pro dané pohlaví

Tabulka 15: postoje respondentů

Tabulka 16: muži obětí násilí

Tabulka 17: zastoupení násilné osoby dle pohlaví

Tabulka 18: názory respondentů na statistiky

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: pohlaví

Graf 2: věk

Graf 3: vzdělání

Graf 4: bydliště

Graf 5: velikost bydliště

Graf 6: diskutovanost tématu

Graf 7: zdroj informací

Graf 8: žádání o pomoc

Graf 9: povědomí o neziskových organizacích

Graf 10: znaky domácího násilí

Graf 11: příčina násilí

Graf 12: incidenty typické pro dané pohlaví

Graf 13: postoje respondentů

Graf 14: muži obětí násilí

Graf 15: zastoupení násilné osoby dle pohlaví

Graf 16: názory respondentů na statistiky

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění krátkého dotazníku pro bakalářskou práci, která se zabývá domácím násilím, páchaném na mužích a mýty a stereotypy vůči tomuto fenoménu. Dotazník je zcela anonymní a jeho závěry budou použity pouze pro tuto práci.

Předem Vám děkuji za ochotu a vstřícnost při jeho vyplnění.

Alena Březovská, studentka FHS UTB ve Zlíně

kontakt: brezovska.alena@seznam.cz

I. ODDÍL

1. Je, podle Vašeho názoru, problematika domácího násilí v současné době často diskutovaným tématem?
 - a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne

2. Informace o domácím násilí získáváte především prostřednictvím:
(lze označit i více odpovědí)
 - a) internet
 - b) televize
 - c) noviny
 - d) literatura
 - e) přednášky, besedy
 - f) zkušenosti blízké osoby
 - g) vlastní zkušenosti
 - h) jiné:.....

3. Za znak domácího násilí považujete skutečnost, kdy:

	souhlasím	částečně souhlasím	nesouhlasím
se násilí opakuje, je dlouhodobé, nejedná se o jednorázový násilný incident			
násilí se stupňuje, zvyšuje se jeho intenzita, dochází k němu častěji			
aktéři zaujímají jasné a neměnitelné role, na jedné straně stojí násilná osoba a na druhé osoba ohrožená			
místem, kde k násilí dochází, je společná domácnost, privát			

4. Na stupnici od jedné do pěti určete závažnost činů násilného chování:

nejméně závažné **1** **2** **3** **4** **5** **nejvíce závažné**

strkání	
osahávání	
ohrožení života	
facka	
slovní ponižování	
sociální izolace od rodiny, přátel (zamezení styku s okolím)	
těžké ublížení na zdraví	
finanční vydírání	
moc a manipulace	
zákaz telefonovat, dívat se na TV	
doprovázení oběti, např. k lékaři, na úřady.	

zamezení přístupu k financím (i vlastním)	
zákaz přijímat návštěvy, bránění v návštěvě rodiny či přátel	

5. Příčinou, která domácí násilí vyvolává, je podle Vás:

(lze označit i více odpovědí)

- a) „špatná“ reakce oběti na počátky násilí (oběť si nechá násilí líbit)
- b) zneužívání alkoholu násilnou osobou
- c) tolerance, až nulová reakce společnosti vůči domácímu násilí
- d) obecné predispozice k agresivnímu chování (agresivita je záležitostí dědičnosti)
- e) násilná osoba kopíruje své agresivní vzorce chování z původní rodiny
- f) submisivita žen (tendence nechat se vést mužem, být na něm závislá) a uplatňování moci muži, nadvláda a dominance mužů
- g) porucha osobnosti
- h) jiné:.....

6. Vyjádřete prosím Váš postoj k následujícím tvrzením:

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Nesouhlasím
Ženy páchají násilí pouze v sebeobraně.				
Domácí násilí je soukromou záležitostí, neměl by do ní nikdo zasahovat.				
Jelikož jsou muži fyzicky zdatnější, nemůžou se stát obětí domácího násilí.				
Domácí násilí se vyskytuje pouze u sociálně slabých rodin.				
Násilnou osobou je jedinec s nízkou vzdělanostní úrovní.				
Úspěšné a společenské osoby se domácího násilí nedopouští.				

Domácí násilí není běžné, týká se jen několika rodin.				
Ženy k násilí muže vyprovokovaly, proto si za to můžou samy.				
Obětí domácího násilí je pasivní, nesamostatná a závislá žena.				
Pachatelem domácího násilí je primitivní, nevzdělaný a impulzivní jedinec.				
Ženy mají násilí ve vztahu rády.				
Za domácí násilí považujeme spíše hádky, „italská manželství“.				
Domácí násilí je zveličováno, situace není tak strašná, jinak by oběť odešla.				

7. Myslíte si, že se obětí domácí násilí může stát také muž?

- a) ano
- b) ne

8. Pokud ano, jaké je, podle Vás, zastoupení násilné osoby z hlediska pohlaví?

- a) v 80 % případů je násilnou osobou muž, ve 20 % žena
- b) v 50 % případů je násilnou osobou muž, v 50 % žena
- c) ve 20 % případů je násilnou osobou muž, v 80 % žena

9. Domníváte se, že jsou statistiky týkající se domácího násilí na mužích správné?

- a) ano
- b) ne, mužských obětí je více, než uvádí statistiky

10. Pokud jste toho názoru, že je mužů v roli oběti domácího násilí více, podle čeho tak usuzujete?

.....

11. Určete, jakých incidentů se, podle Vás, dopouští spíše muži nebo ženy v roli násilné osoby:

Fyzické násilí	muž / žena
Verbální (slovní) násilí	muž /žena
Sexuální násilí	muž /žena
Psychické násilí	muž/žena
Sociální násilí (zákaz styku s okolím)	muž/žena
Vyhrožování	muž/žena
Ničení majetku druhého partnera	muž /žena
Ničení vlastního majetku	muž /žena
Použití zbraně	muž/žena

12. Koho byste žádali o pomoc v případě násilí páchaného na Vaši osobu?

- a) rodinu
- b) přátelé
- c) policii
- d) odborná pomoc – (neziskové organizace)
- e) jiné:.....

13. Znáte nějakou pomáhající organizaci, která se zabývá domácím násilím a pomáhá obětem?

- a) ne
- b) ano (uveďte) :.....

II. ODDÍL

14. Jste:

- a) muž
- b) žena

15. Váš věk je:

- a) 20 – 40 let
- b) 40 – 50 let

16. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání (včetně probíhajícího):

- a) základní škola
- b) střední škola – s výučním listem
- c) střední škola - s maturitou
- d) vysoká škola

17. Bydlíte v okrese:

- a) Hodonín
- b) Zlín

18. Velikost Vašeho bydliště je:

- a) obec do 5 000 obyvatel
- b) obec od 5 000 do 10 000 obyvatel
- c) obec nad 10 000 obyvatel